ΤΟ ΔΙΑΚΟΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Σειρά: «Πνοὴ» ἀριθμ. 6

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΤΟ ΔΙΑΚΟΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2013

ΤΟ ΔΙΑΚΟΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιὴλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανὴ
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: .....

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

Α΄. Ἐρανίσματα τῆς διδασκαλίας περὶ Ἐπισκόπου ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας 11

1. Στὴν Ἁγία Γραφή 11

2. Στὴν Μεταποστολικὴ Ἐποχή 21

3. Στὰ ἀρεοπαγιτικὰ κείμενα 27

4. Στὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων 28

5. Οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων 36

6. Δικαιώματα 36

Β΄. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεώς του καὶ τοῦ διακονήματός του σ᾽ αὐτή, προβλέπει ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Ἐπισκοποκεντρικό 51

Γ΄. Ἡ ἱεραρχικὴ ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀναγκαιότητά της 55

Δ΄. Σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν Στελεχῶν ποὺ διακονοῦν στὴν Ἐνορία μὲ τὸν Ἐπίσκοπο 61

Ἐπίλογος 77

ΙΣ
ΧΣ
ὁ καλός
ποιμήν
ὁ
ν

Πρόλογος

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὁ Προεστὼς τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητας, ὁ Πρόεδρος τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο συνάγεται καὶ συγκροτεῖται ἡ Τοπικὴ Ἐκκλησία. Ποιμαίνει, διοικεῖ, οἰκοδομεῖ πνευματικὰ καὶ ἁγιάζει τοὺς πιστοὺς σὲ μιὰ συγκεκριμένη γεωγραφικὴ περιοχή. Εἶναι τὸ ὁρατὸ σημεῖο τῆς ἑνότητας τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ εὐρύτητα ὅμως τοῦ θέματος δὲν θὰ μοῦ ἐπιτρέψει νὰ ἀναπτύξω ὅλες τὶς πτυχές του. Θὰ ἀναφερθῶ μόνο σὲ τέσσερις, πού θά μᾶς βοηθήσουν νὰ κατανοήσουμε τὴν θέση καὶ τὸ διακόνημα τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία.

Α΄. Ἐρανίσματα τῆς διδασκαλίας περὶ Ἐπισκόπου ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Β΄. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεώς του καὶ

τοῦ διακονήματός του σ᾽ αὐτή, προβλέπει ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Ἐπισκοποκεντρικό.

Γ΄. Ἡ ἱεραρχικὴ ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀναγκαιότητά της.

Δ΄. Σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν Στελεχῶν ποὺ διακονοῦν στὴν Ἐνορία μὲ τὸν Ἐπίσκοπο.

Α΄.
Ὑφάσματα τῆς διδασκαλίας περὶ Ἐπισκόπου ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀντισθένη *«ἀρχὴ σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις»*[1] εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρουμε αὐτὰ ποὺ ἡ Ἁγία Γραφὴ λέει γιὰ τὸν Ἐπισκόπο.

1. Στὴν Ἁγία Γραφή.

Ὁ ὅρος Ἐπίσκοπος ἀναφέρεται στὴν Παλαιὰ καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη.

---

1. Ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Διογένους Λαερτίου. Ἔργο· «Φιλοσόφων βίοι καὶ δογμάτων Συναγωγή». VI. 1.

α΄. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἀναφέρει τὸν ὅρο Ἐπίσκοπος, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ φρουροῦ, σκοποῦ ἢ φύλακος αὐτῶν οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται μέσα στὴν θεία παρεμβολὴ δηλαδὴ στὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ τοὺς ὅρους στρατόπεδο τοῦ Θεοῦ καὶ πόλη τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ Κύριος μίλησε σὲ μένα καὶ εἶπε· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ σου καὶ πές τους· Ἐὰν ἐγὼ ἀποστείλω σὲ κάποια χώρα ἐχθρικὴ μάχαιρα, ὁ δὲ λαὸς τῆς χώρας αὐτῆς ἐκλέξει ἕναν ἄνθρωπο ἀπὸ τοὺς πολίτες της καὶ καταστήσει αὐτὸν ὡς φρουρό του, ὅταν ὁ φρουρὸς ἐκεῖνος δεῖ τὴν ἐχθρικὴ μάχαιρα νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον τῆς χώρας του καὶ σαλπίσει μὲ τὴν σάλπιγγα, ἀναγγείλει καὶ ἐπισημάνει στὸν λαὸ τὸν κίνδυνο καὶ ὁ λαός, ἂν καὶ θὰ ἀκούσει τὴν φωνὴ τῆς σάλπιγγος, δὲν θὰ προφυλαχθεῖ, ἐπέλθη δὲ κατόπιν φονικὴ ἡ ρομφαία τοῦ ἐχθροῦ ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τὸν καταλάβει καὶ σφάξει τὸν λαὸ αὐτόν, ἡ εὐθύνη τοῦ αἵματος θὰ πέσει βεβαίως ἐπάνω στὴν κεφαλὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο δέ, διότι ὁ λαὸς μολονότι ἄκουσε τὴν φωνὴ τῆς σάλπιγγος, δὲν προφυλάχθηκε, δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα του. Ὁ φρουρὸς ὅμως, ἐπειδὴ ἄγρυπνα φύλαγε τὴν πόλη, θὰ σώσει τὴν ζωή του. Ἐὰν ὅμως ὁ φρουρὸς δεῖ τὴν ἐπερχομένη ἐχθρικὴ δύναμη καὶ δὲν σαλπίσει μὲ τὴν σάλπιγγά

του, ὥστε νὰ εἰδοποιήσει καὶ προφυλαχθεῖ ὁ λαός, καὶ ἕνας ἀκόμη ἀπὸ τοὺς πολίτες νὰ φονευθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐχθρικὴ μάχαιρα, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ὁ φονευθεὶς ἔχασε τὴν ζωή του ἐξαιτίας ἄλλων ἁμαρτιῶν του, θὰ ζητήσω ἐγὼ εὐθῦνες ἀπὸ τὸν ἀμελῆ ἐκεῖνο φρουρὸ τῆς χώρας. Καὶ σένα, ὦ υἱὲ τοῦ ἀνθρώπου, σὲ ἔχω ἐγκαταστήσει φρουρὸ στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, γιὰ νὰ ἀκούσεις ἀπὸ τὸ ἰδικό μου στόμα λόγο, τὸν ὁποῖο καὶ νὰ ἀναγγείλεις σ᾽ αὐτούς. Ὅταν ἐγὼ πῶ σὲ κάποιον ἁμαρτωλό, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ θανατωθεῖς γιὰ τὶς ἁμαρτίες σου, σὺ ὅμως δὲν ἀναγγείλεις τὸν λόγο αὐτό, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸ τρόπο τῆς ζωῆς του, αὐτὸς μὲν ὁ παράνομος θὰ πεθάνει στὴν παρανομία του, ἀλλὰ τὴν εὐθύνη τοῦ χυθέντος αἵματός του θὰ τὴν ζητήσω ἐγὼ ἀπὸ τὰ χέρια σου. Ἐξ ἀντιθέτου, ἐὰν σὺ ἐκ τῶν προτέρων τοῦ καταστήσεις γνωστὴ τὴν παράνομο ὁδό του καὶ συστήσεις στὸν ἀσεβῆ νὰ τὴν ἐγκαταλείψει, αὐτὸς ὅμως δὲν μετανοήσει καὶ δὲν ἀφήσει τοὺς ἁμαρτωλοὺς τρόπους τῆς ζωῆς του, αὐτὸς μὲν θὰ θανατωθεῖ ἐξαιτίας τῆς ἀσέβειάς του, σὺ ὅμως, διότι δὲν θὰ φέρεις καμμία εὐθύνη, θὰ σώσεις τὴν ζωή σου»[2].

2. *«Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· γῆ, ἐφ᾽ ἣν ἂν ἐπάγω ρομφαίαν, καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ τὴν ρομφαίαν*

β΄. Στὴν Καινὴ Διαθήκη.

Στὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐναλλάσσονται τὰ ὀνόματα Ἐπίσκοπος καὶ Πρεσβύτερος. Οἱ Πρεσβύτεροι ἰδίως τῆς Ἐφέσου καὶ τῶν Φιλίππων καλοῦνται Ἐπίσκοποι.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθύνει τὴν ἐπιστολή του στοὺς Φιλιππησίους πιστοὺς μαζὶ μὲ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Διακόνους:

«Σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς ποὺ ἔχουν προορισμὸ νὰ διατηροῦνται στὴν ἁγιότητα ἑνωμένοι μὲ τὸν Ἰησοῦ

ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται· ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔσται, καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπός, ἐὰν ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ρομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, αὕτη διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σύ, υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ· θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐάν προαπαγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ τοῦ ἀποστρέψαι ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται καὶ σὺ τὴν ψυχὴν σεαυτοῦ ἐξῄρησαι» (Ἰεζεκιὴλ λγ΄ 1-9).

Χριστὸ καὶ εὑρίσκονται στὴν πόλη τῶν Φιλίππων μαζὶ μὲ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς Διακόνους τους»[3].

Ὁ ἴδιος Ἀπόστολος προτρέπει τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου ποὺ ἀποκαλεῖ Ἐπισκόπους νὰ προσέχουν τοὺς πιστούς:

«Προσέχετε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σας, πῶς θὰ συμπεριφέρεσθε καὶ τὶ θὰ διδάσκετε. Προσέχετε καὶ ὅλο τὸ ποίμνιο, στὸ ὁποῖο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σᾶς τοποθέτησε Ἐπισκόπους γιὰ νὰ ποιμαίνετε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ὁ Κύριος ἔσωσε καὶ κατέστησε κτῆμα του μὲ τὸ δικό Του αἷμα»[4].

Ὁ Ἐπίσκοπος ὡς αὐτοτελὴς ἱερατικὸς βαθμὸς ἀποδίδεται στὸ πρόσωπο τῶν ἀποστόλων Τίτου καὶ Τιμοθέου, τοὺς ὁποίους οἱ Ἀπόστολοι τοποθέτησαν στὴν Κρήτη καὶ στὴν Ἔφεσο ἀντιστοίχως γιὰ νὰ διοργανώσουν τὶς ἀρτισύστατες ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες σ᾽ αὐτές. Ὁ ἱερατικὸς βαθμὸς τοῦ Ἐπισκόπου δηλώνεται καὶ στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου στὸ πρόσωπο τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν Ἐπισκόπους μὲ εἰδικὴ ἔννοια (κεφάλαια Β΄ καὶ Γ΄).

3. *«Πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις»* (πρὸς Φιλιππησίους α΄ 1).

4. *«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος»* (Πράξεων κ΄ 28).

Στὸν ἀπόστολο Τίτο, ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει:

«Γι' αὐτὸ σὲ ἄφησα στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ συμπληρώσεις ὅσα ἐγὼ παρέλειψα καὶ νὰ ἐγκαταστήσεις σὲ κάθε πόλη Πρεσβυτέρους, σύμφωνα μὲ τὶς προφορικὲς ἐντολὲς ποὺ σοῦ ἔδωσα»[5] καὶ ἐν συνεχείᾳ στοὺς στίχους 6-9 παρέχει τὰ χαρακτηριστικά, τὸ ἦθος τοῦ Ἐπισκόπου.

Ὁμοίως ὁ αὐτὸς θεῖος ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Α΄ πρὸς Τιμόθεο ἐπιστολή:

«Ὁ λόγος ποὺ θὰ πῶ γιὰ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, εἶναι ἀξιόπιστος καὶ ἀξίζει νὰ τὸν ἀποδεχθεῖ κανεὶς ὁλόψυχα. Ἐὰν κανεὶς ἐπιθυμεῖ πολὺ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, καλὸ ἔργο ἐπιθυμεῖ. Ἀλλὰ τὸ καλὸ ἔργο πρέπει νὰ ἀνατίθεται σὲ καλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος νὰ εἶναι ἀκατηγόρητος, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ μπορεῖ νὰ πεῖ τίποτε σὲ βάρος του. Πρέπει νὰ εἶναι σύζυγος μιᾶς μόνης γυναίκας καὶ νὰ μὴν ἔχει κάνει δεύτερο γάμο. Νὰ εἶναι προσεκτικός, ἐγκρατής, σεμνός, φιλόξενος, διδακτικός. Νὰ μὴν εἶναι μέθυσος οὔτε νὰ βιαιοπραγεῖ καὶ νὰ δέρνει μὲ τὰ χέ-

5. *«Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σε διεταξάμην»* (πρὸς Τίτον α΄ 5).

ρια του τοὺς ἄλλους οὔτε νὰ ἐπιζητεῖ κέρδη μὲ μέσα αἰσχρά, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐπιεικής, ξένος πρὸς μάχες καὶ φιλονεικίες, ἀφιλάργυρος. Νὰ κυβερνᾶ καλὰ τὸ σπίτι του, νὰ ἔχει παιδιὰ ποὺ νὰ ὑποτάσσονται σ' αὐτὸν μὲ κάθε σεμνότητα. Πρέπει δὲ νὰ κυβερνᾶ καλὰ τὸ σπίτι του, διότι, ἐὰν ἕνας δὲν γνωρίζει νὰ διευθύνει τὸ σπίτι του, πῶς θὰ ἐπιμεληθεῖ καὶ θὰ φροντίσει γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ; Πρέπει νὰ μὴν εἶναι νεοκατήχητος καὶ νεοφυτευμένος στὸν πνευματικὸ ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου. Δὲν πρέπει δὲ νὰ εἶναι νεοκατήχητος γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανευθεῖ καὶ πέσει στὴν ἴδια καταδίκη, ποὺ ἔπεσε καὶ ὁ διάβολος. Πρέπει δὲ νὰ ἔχει ἐπίσης καὶ καλὴ μαρτυρία ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εὑρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ μὴν τοῦ στήσει παγίδα ὁ διάβολος μὲ τὶς κατηγορίες καὶ τὴν διαπόμπευση τῶν ἀπίστων, καὶ πέσει στὴν παγίδα αὐτὴ εἴτε μὲ τὸ νὰ θυμώσει καὶ νὰ μισήσει τοὺς κατηγόρους του, εἴτε μὲ τὸ νὰ χάσει τὸ κύρος του καὶ ἀπογοητευθεῖ, εἴτε καὶ μὲ τὸ νὰ παρασυρθεῖ πάλι στὰ παλιά»[6].

6. *«Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;)*

Ἐπίσης στὴν ἰδία ἐπιστολὴ στὸ δ΄ κεφάλαιο, ὁ ἀπόστολος Παῦλος καθορίζει, πῶς νά συμπεριφέρεται καὶ τί νὰ διδάσκει ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος καὶ συνεπῶς κάθε Ἐπίσκοπος.

«Μὲ τὸ κύρος καὶ τὴν ἐξουσία τοῦ ἀξιώματός σου πρότρεπε καὶ δίδασκε αὐτὰ ποὺ σοῦ γράφω. Παρὰ τὴν νεότητά σου παρουσίασε βίο συνετοῦ καὶ ἐνάρετου γέροντα, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ καταφρονεῖ τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας σου. Ἀλλὰ παρόλη τὴν νεότητά σου γίνου παράδειγμα τῶν πιστῶν καὶ στὰ λόγια σου καὶ στὴν συμπεριφορά σου κατὰ τὶς συναναστροφές σου μαζί τους, καὶ στὴν ἀγάπη ποὺ θὰ δείχνεις πρὸς ὅλους, καὶ στὴν πνευματικὴ ζωὴ ποὺ μὲ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ζεῖς καὶ στὴν πίστη καὶ στὴν ἁγνότητα καὶ καθαρότητα τῆς ζωῆς σου. Ἕως ὅτου ἔλθω, σοῦ συνιστῶ νὰ καταγίνεσαι μὲ ἐπιμέλεια στὴν ἀνάγνωση τῶν ἁγίων Γραφῶν, στὴν παρηγοριὰ καὶ νουθεσία τῶν θλιβομένων καὶ κλονιζομένων, στὴν διδασκαλία ὅλων τῶν πιστῶν. Μὴν παραμελεῖς τὸ θεῖο χάρισμα, ποὺ ὑπάρχει μέσα σου καὶ σοῦ δόθηκε μὲ τὴν τοποθέτηση τῶν χειρῶν τοῦ σώματος τῶν Πρεσβυτέρων πάνω στὸ κεφάλι σου, μετὰ τὴν ἐκλογή, στὴν ὁποία ὁδη-

μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου» (Α΄ πρὸς Τιμόθεον γ΄ 1-7).

γηθήκαμε μὲ προφητικὴ ἀποκάλυψη. Σοῦ συνιστῶ νὰ μελετᾶς αὐτὰ ποὺ σοῦ γράφω. Ὁλόκληρη ἡ σκέψη σου καὶ ἡ ὕπαρξή σου νὰ εἶναι μέσα σ᾽ αὐτά, γιὰ νὰ γίνεται φανερὴ σὲ ὅλους ἡ πρόοδός σου καὶ νὰ δίνεις σὲ ὅλους τὸ καλὸ παράδειγμα. Πρόσεχε τὸν ἑαυτόν σου κι ἐκεῖνα ποὺ διδάσκεις. Νὰ ἐπιμένεις σ᾽ αὐτά. Διότι, ὅταν κάνεις αὐτό, ποὺ σὲ προτρέπω, καὶ τὸν ἑαυτό σου θὰ σώσεις καὶ ἐκείνους ποὺ σὲ ἀκοῦν»[7].

Ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἀποκαλεῖ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ Ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπο τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν στὴν Α΄ ἐπιστολή του, παραγγέλλοντας πρὸς τοὺς πιστούς:

«Διότι κάποτε ἤσασταν σὰν πρόβατα ποὺ πλανῶνταν. Ἀλλὰ τώρα γυρίσατε πίσω στὸν ποιμένα καὶ ἄγρυπνο φρουρὸ τῶν ψυχῶν σας»[8].

---

7. *«Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. Ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν. Ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου»* (Α΄ πρὸς Τιμόθεον δ΄ 11-16).

8. *«Ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἀλλ᾽ ἐπιστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν»* (Α΄ Πέτρου β΄ 25).

Τὰ ὅσα ἀναφέρονται στὰ μνημονευθέντα χωρία συνδέονται μὲ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ διακόνημα τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία.

Κατὰ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ προβάλλονται κυρίως οἱ Ἀπόστολοι, ὡς συνεχιστὲς τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Εἶναι γνωστό, ὅπως ἀναφέρθηκε προηγουμένως, ὅτι στὴν Καινὴ Διαθήκη χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι *«Ἐπίσκοπος»* καὶ *«Πρεσβύτερος»* ἀποδιδόμενοι ταὐτοχρόνως στὸν Ἐπίσκοπο καὶ Πρεσβύτερο.

Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μαθητές Του εἶπε: *«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς»*[9].

«Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς (ἐννοεῖ τοὺς Ἀποστόλους) ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με»[10]. *«Ὁ ἀκούων ὑμῶν (ἐννοεῖ τοὺς Ἀποστόλους) ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με»*[11].

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ χωρία ποὺ παρελείφθησαν συνάγεται, ὅτι τὸ πρόσωπο, τὸ ἀξίωμα, τὸ ἦθος, τὰ προσόντα, τὸ διακόνημα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἡ σχέση του μὲ τὴν Ἐκκλησία μαρτυροῦνται καὶ καθορίζονται ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή.

9. Ἰωάννου κ΄ 21.
10. Ματθαίου ι΄ 40.
11. Λουκᾶ ι΄ 16.

2. Στὴν Μεταποστολικὴ Ἐποχή.

Κατὰ τὴν μεταποστολικὴ ἐποχή, ποὺ ἐξέλειπαν οἱ Ἀπόστολοι, ὁ Ἐπίσκοπος ἀνυψώνεται καὶ γίνεται τὸ σημεῖο ἑνότητας, καὶ πίστεως ὅλων τῶν πιστῶν. Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης θεωρεῖ τὸν Ἐπίσκοπο τύπο τοῦ Χριστοῦ.

«Γιατὶ ὁ ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ εἶναι τύπος τοῦ Χριστοῦ, ἐργάζεται τὸ ἔργο ἐκείνου καὶ δείχνει σὲ ὅλους μὲ τὸ σχῆμα του, ὅτι εἶναι μαθητὴς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένα, ὅτι ἔχει τοποθετηθεῖ ἐκεῖ γιὰ νὰ σηκώνει τὶς ἁμαρτίες τοῦ ποιμνίου του»[12].

Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας ὁ Θεοφόρος ἀνέπτυξε καὶ μποροῦμε νὰ δεχθοῦμε ὅτι ὁλοκλήρωσε τὴν διδασκαλία περὶ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεως του στὴν Ἐκκλησία, θεμελίωσε δὲ τὸ Ἐπισκοποκεντρικὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἂς δοῦμε ὡρισμένα χαρακτηριστικὰ κείμενα του, ποὺ θεωροῦνται σημαντικὰ γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος κατὰ τὴν ἀπομακρυσμένη ἐκείνη ἐποχὴ ἀπὸ τὴν δική μας.

12. «Ὁ γὰρ ἐπίσκοπος εἰς τύπον ὢν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔργον ἐκείνου πληροῖ, καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι μιμητής ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένος, ὁ τὰς ἀσθενείας φέρειν τοῦ ποιμνίου προβεβλημένος·» (Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολή, Καν. ΡΛΣΤ΄, Ε.Π.Ε. τόμ. 1ος, σελ. 154-156, στιχ. 8-11).

Ὁ ἱερὸς Πατέρας δέχεται τὸν ἀξιόθεο Ἐπίσκοπο προκαθήμενο στὴν Ἐκκλησία σὲ τύπο Θεοῦ[13].

Μαρτυρεῖ γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ, ἀναφέροντας ὅτι ἡ κάθε Ἐκκλησία ἔχει τὸν δικό της Ἐπίσκοπο. Στὴν Σμύρνη ἀναφέρεται ὁ Πολύκαρπος[14]. Στὶς Τράλλεις ὁ Πολύβιος[15], στὴν Μαγνησία ὁ Δαμᾶς[16] καὶ στὴν Ἔφεσο ὁ Ὀνήσιμος[17].

Περαιτέρω ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος στὰ χέρια τοῦ Ἐπισκόπου συγκεντρώνει ὅλες τὶς ἐκκλησιαστικὲς ἐξουσίες.

Ὅλοι πρέπει νὰ συμφωνοῦν μὲ τὴν γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου καθ' ὅσον τὸ ἱερὸ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέριο *«ἔχει συναρμοσθεῖ πάνω στὸν Ἐπίσκοπο, ὅπως οἱ χορδὲς στὴν κιθάρα»*[18].

«Ὅποιος κάνει λαθραῖα ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο κάτι, λατρεύει τὸν διάβολο»[19].

---

13. Ἰγνατίου Θεοφόρου, Μαγνησιεῦσιν VI, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 269.

14. Ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Πολύκαρπον, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 282.

15. Ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Τραλλιανοῖς I, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 271.

16. Ἔνθ. ἀνωτ., Μαγνησιεῦσιν II, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 269.

17. Ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Ἐφεσίους, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 285.

18. *«Οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ»* (ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Ἐφεσίους IV, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 265, στίχ. 3).

19. *«Ὁ λάθρᾳ τι τοῦ ἐπισκόπου πράσσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει»* (ἔνθ. ἀνωτ., Σμυρναίοις IX, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 281, στίχ. 3-4).

«Ὅθεν πρέπει νὰ βαδίζετε πάνω στὴν γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου, πρᾶγμα ποὺ ὄντως καὶ κάνετε. Τὸ ἀξιονόμαστο πρεσβυτέριό σας, ποὺ εἶναι ἄξιο τοῦ Θεοῦ, ἔχει συναρμοσθεῖ πάνω στὸν Ἐπίσκοπο, ὅπως οἱ χορδὲς στὴν κιθάρα. Γι' αὐτὸ μέσα στὴν ὁμόνοιά σας καὶ τὴν ὁμόφωνη ἀγάπη σας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς γίνεται ᾆσμα»[20].

Προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ ὑποτάσσονται στὸν Ἐπίσκοπο καὶ στοὺς Πρεσβυτέρους.

«Διότι ὅταν ὑποτάσσεσθε στὸν Ἐπίσκοπο σὰν νὰ τὸ κάνετε στὸν Ἰησοῦ Χριστό, μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ζῆτε κατὰ ἄνθρωπον»[21].

«Ὅπως ἀκριβῶς, λοιπόν, ὁ Κύριος τίποτε δὲν ἔκανε χωρὶς τὸν Πατέρα... ἔτσι καὶ σεῖς νὰ μὴν κάνετε τίποτε χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους»[22].

«Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη, ὅπως καὶ συμβαίνει σὲ σᾶς,

20. *«Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε, τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ θεοῦ ἄξιον, οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ. διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν καὶ συμφώνῳ ἀγάπῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ᾄδεται»* (ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Ἐφεσίους IV, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 265).

21. *«Ὅταν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσησθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες»*. (ἔνθ. ἀνωτ., πρὸς Τραλλιανοῖς II, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 272).

22. *«Ὥσπερ οὖν ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν..., οὕτως μηδὲ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε»* (ἔνθ. ἀνωτ., Μαγνησιεῦσιν VII, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 269-270).

χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο νὰ μὴ κάνετε τίποτε. Ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσεσθε καὶ στὸ Πρεσβυτέριο σὰν στοὺς Ἀποστόλους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδας μας ποὺ εἶναι ἡ ζωή μας καὶ ἡ διαγωγή μας»[23].

«Ὁμοίως ὅλοι πρέπει νὰ σέβονται τοὺς Διακόνους ὡς τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ Χριστό, καθὼς καὶ τὸν Ἐπίσκοπο ὡς τύπο τοῦ πατρός, τοὺς δὲ Πρεσβυτέρους ὡς συνέδριο τοῦ Θεοῦ καὶ ὅμιλο ἀποστόλων. Χωρὶς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία»[24].

«Νὰ εἶσθε ἑνωμένοι μὲ τὸν Ἐπίσκοπο καὶ τὸ Πρεσβυτέριο καὶ τοὺς Διακόνους.

Ἂν ἐπιστρέψουν στὴν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μάνδρα τοῦ Ἐπισκόπου.

Καλοὶ καὶ οἱ Ἱερεῖς, ἀλλὰ καλύτερος ὁ Ἀρχιερέας στὸν ὁποῖο εἶναι ἐμπιστευμένα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, στόν ὁποῖο εἶναι ἐμπιστευμένα τὰ κρυφὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς εἶναι θύρα τοῦ πατρός, ἀπὸ τὴν ὁποία μπαίνουν ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακὼβ καὶ οἱ προφῆτες καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ὅλα αὐτὰ

23. *«Ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὑποτάσσεσθε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ἐν ᾧ διάγοντες εὑρεθησόμεθα».*

24. *«Ὁμοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὄντα τύπον τοῦ πατρός, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον θεοῦ καὶ ὡς σύνδεσμον ἀποστόλων, χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται»* (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, Τραλλιανοῖς ΙΙ 1, 2· ΙΙΙ 1, σελ. 272).

στὴν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ»[25].

Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ἐξαίρει τὸν Ἐπίσκοπο ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς κέντρο τῆς ἐξωτερικῆς ἑνότητός Της.

Γράφει σχετικῶς:

«Ἐκείνη ἡ εὐχαριστία ἂς θεωρεῖται βεβαία, ἡ ὁποία γίνεται μὲ τὸν Ἐπίσκοπο ἢ μὲ ὅποιο αὐτὸς ὁρίσει. Ὅπου φανεῖ ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖ ἂς εἶναι καὶ τὸ σύνολο, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ εἶναι ὁ Χριστὸς ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Δὲν ἐπιτρέπεται χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο οὔτε βάπτισμα οὔτε ἀγάπη νὰ τελεῖται. Ὅ,τι αὐτὸς ἐγκρίνει, αὐτὸ εἶναι καὶ στὸν Θεὸ εὐάρεστο κι ἔτσι θὰ εἶναι ἀσφαλὲς καὶ βέβαιο κάθε τι ποὺ κάνετε»[26].

---

25. *«Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις. Ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἑνότητα Θεοῦ καὶ συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου. Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, κρεῖσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτὰ τοῦ θεοῦ· αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ πατρός, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ ἐκκλησία. πάντα ταῦτα εἰς ἑνότητα θεοῦ»* (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, Φιλαδελφεῦσιν VII 1, VIII 1, IX 1, σελ. 278).

26. *«Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὐκ ἐξὸν ἐστιν χωρὶς ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται».*

«Εἶναι καλὸ νὰ ἔχουμε γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅποιος τιμᾶ τὸν Ἐπίσκοπο, ἔχει τιμηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅποιος κάνει λαθραῖα ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο κάτι, λατρεύει τὸν διάβολο. Ἂς περισσεύει, λοιπόν, σὲ κάθε τι ἡ χάρη σὲ σᾶς· διότι εἶσθε ἄξιοι. Σὲ ὅλα μὲ ἀναπαύσατε καὶ σᾶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός»[27].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του πρὸς Ἐφεσίους παρατηρεῖ:

«Ἂν ἐγὼ μέσα σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα τόσο συνδέθηκα μὲ τὸν Ἐπίσκοπό σας, μὲ ἀγάπη ὄχι ἀνθρώπινη ἀλλὰ πνευματική, πόσο περισσότερο πρέπει νὰ μακαρίζω ἐσᾶς ποὺ εἶστε ἑνωμένοι, ὅπως ἡ Ἐκκλησία μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ὅπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὸν Πατέρα, μέσα σ᾽ ἐκείνη τὴν σύμφωνη καὶ ὁλοκληρωτικὴ ἑνότητα;»[28].

Γύρω ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους συγκεντρωμένοι οἱ πιστοὶ ἀντιμετώπισαν τόσο τοὺς ὕπουλους καὶ ὀλέθριους ἐχθροὺς τῆς ἀλήθειας ποὺ ἦταν οἱ ἀναφανέντες

27. *«Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι. ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον ὑπὸ θεοῦ τετίμηται· ὁ λάθρᾳ ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει. πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσευέτω· ἄξιοι γάρ ἐστε. κατὰ πάντα με ἀνεπαύσατε, καὶ ὑμᾶς Ἰησοῦς Χριστός»* (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, Σμυρναίοις VIII 1-2, IX 1-2, σελ. 281).

28. *«Εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν μικρῷ χρόνῳ τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν... πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς μακαρίζω τοὺς ἐγκεκραμένους αὐτῷ ὡς ἡ Ἐκκλησίᾳ Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ ὡς ὁ Χριστὸς τῷ πατρί, ἵνα πάντα ἐν ἑνότητι σύμφωνα ᾖ;»* (Ἐφεσίους V, 1 ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 265).

αἱρετικοὶ καὶ οἱ δοξασίες τους, ὅσο καὶ τοὺς σκληρότατους διωγμοὺς ποὺ ἐξαπέλυσαν οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης.

3. Στὰ ἀρεοπαγιτικὰ κείμενα.

Στὰ ἀρεοπαγιτικὰ κείμενα καὶ δὴ στὸ περὶ Οὐρανίας Ἱεραρχίας δίνεται ὁ ὁρισμὸς καὶ ἀναφέρεται ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραρχικῆς καταστάσεως τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ ὅτι τοὺς ἀνώτερους βαθμοὺς τῆς οὐράνιας Ἱεραρχίας, στὴν ὁποία ἀνάγεται ἡ ἐπὶ γῆς θεόθεν ἐγκαθιδρυμένη Ἱεραρχία, οὐσιαστικὰ κατέχουν τὰ ὄντα ἀναλόγως τῆς μετοχῆς τους στὴν θεία ζωὴ καὶ θεωρία συνδέοντας τοιουτοτρόπως τὴν ὀντολογικὴ κατάστασή τους μὲ αὐτὴ τῆς ἠθικῆς, τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τοῦ φωτισμοῦ.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρουμε:

«Κατὰ τὴν ἄποψή μου (ἐκφράζει προσωπική του γνώμη, ὄχι ἀποκάλυψη) ἱεραρχία εἶναι ἱερὴ τάξη καὶ ἀγωγὴ καὶ ἐνέργεια ποὺ εἶναι κατὰ τὸ δυνατὸ ἀφομοιωμένη πρὸς τὴν θεοείδεια καὶ ἀνάγεται πρὸς τὴν θεομιμησία ἀνάλογα μὲ τὶς διδόμενες σ᾽ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐλλάμψεις»[29].

29. «Ἔστι μεν **ἱεραρχία** *κατ᾽ ἐμὲ τάξις ἱερὰ καὶ ἐπιστήμη καὶ ἐνέργεια πρὸς τὸ θεοειδὲς ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιουμένη καὶ πρὸς*

«Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ἱεραρχίας εἶναι ἡ κατὰ τὸ δυνατὸ ἀφομοίωση καὶ ἕνωση πρὸς τόν Θεό, τόν ὁποῖο ἔχει ὁδηγὸ σ᾽ ὅλη τὴν ἱερὰ ἐπιστήμη καὶ ἐνέργεια...»[30].

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραρχίας εἶναι ἡ ἀφομοίωση καὶ ἡ ἕνωση τῶν πιστῶν μὲ τὸν Θεό, δηλαδὴ ἡ θέωσή τους.

4. Στὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Στὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων τὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου, ἡ διακονία του, ἡ συμπεριφορά του στηρίζονται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία καὶ τὴν βίωση τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς.

Ὁ μέγας Βασίλειος διδάσκει ὅτι:

✤ α΄. Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ ἡγεῖται τοῦ λαοῦ.

«Ἀνδρίζου λοιπὸν καὶ ἴσχυε καὶ προπορεύου τοῦ

τὰς ἐνδιδομένας αὐτῇ θεόθεν ἐλλάμψεις ἀναλόγως ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένη» (Φιλοκαλία, «Γρήγοριος Παλαμᾶς» τόμ. 3ος, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· «Περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας», Κεφάλαιο Γ΄, σελ. 250).

30. *«***Σκοπὸς οὖν ἱεραρχίας** *ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις, αὐτὸν ἔχουσα πάσης ἱερᾶς ἐπιστήμης τε καὶ ἐνεργείας καθηγεμόνα...»* (Φιλοκαλία, «Γρήγοριος Παλαμᾶς» τόμ. 3ος, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· «Περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας», Κεφάλαιο Γ΄, σελ. 252).

λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεὸς στὰ χέρια σου... Διότι ὁ Θεὸς σὲ ἀπέστειλε ὄχι γιὰ ν' ἀκολουθεῖς ἄλλους, ἀλλὰ διὰ νὰ ὁδηγεῖς σὺ ὁ ἴδιος τοὺς σωζόμενους...»[31].

✤ β΄. Ἀποδίδει στὸ θεῖο ἀξίωμα καὶ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου τοὺς ὡραίους χαρακτηρισμοὺς ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν διακονία καὶ τὸ ἔργο του·

«Ἔρεισμα τῆς πατρίδας, στόλισμα τῶν Ἐκκλησιῶν, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀλήθειας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἀσφάλεια τῶν οἰκείων, δυσπολέμητος ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους, φύλακας τῶν πατρικῶν θεσμῶν, ἐχθρὸς τοῦ νεωτερισμοῦ»[32].

✤ γ΄. Τὸν τρόπο ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων:

«Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ ὅμως γιὰ τὴν ἀνάδειξη προϊσταμένου τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἐὰν πρόκειται νὰ κάμω κάτι χαριζόμενος σὲ ἀνθρώπους ἢ ἐνδίδοντας σὲ

31. *«Ἀνδρίζου τοίνυν καὶ ἴσχυε καὶ προπορεύου τοῦ λαοῦ ὃν ἐπίστευσε τῇ δεξιᾷ σου ὁ Ὕψιστος... Καὶ γὰρ ἐπέστειλέ σε ὁ Χριστὸς οὐχ ἑτέροις κατακολουθεῖν, ἀλλ' αὐτὸν καθηγεῖσθαι τῶν σωζομένων...»* (Ἐπιστολὴ 161. Ἀμφιλοχίῳ χειροτονηθέντι ἐπισκόπῳ Ἰκονίου. Ε.Π.Ε., τόμ. 1ος, σελ. 120-122).

32. *«...ἔρεισμα πατρίδος, Ἐκκλησίας κόσμος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, οἰκείοις ἀσφάλεια, δυσμαχώτατος τοῖς ὑπεναντίοις, φύλαξ πατρῴων θεσμῶν, νεωτεροποιΐας ἐχθρός»* (Ἐπιστολὴ 16. Νεοκαισαρεῦσιν, Ε.Π.Ε., τόμ. 3ος, σελ. 148).

ἱκεσίες ἢ ὑποχωρώντας ἀπὸ φόβο, εἴθε νὰ μὴ τὸ κάμω αὐτὸ ποτέ. Διότι τότε δὲν θὰ εἶμαι οἰκονόμος ἀλλὰ κάπηλος, ἀνταλλάσσοντας τὴν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ μὲ ἀνθρώπινες φιλίες»[33].

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐπίσης διδάσκει ὅτι:

✤ α΄. Τὸ καθῆκον τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι νὰ μεριμνᾶ γιὰ τοὺς πιστούς.

«Αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ καθῆκον κάθε πνευματικοῦ ἡγέτου, τὸ νὰ παραβλέπει σὲ κάθε περίπτωση τὸ δικό του συμφέρον γιὰ χάρη τοῦ συμφέροντος τῶν ἄλλων»[34].

✤ β΄. Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ φροντίζει γιὰ τὸ ποίμνιο καὶ ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του:

«Καὶ θὰ σιωπήσω καὶ δὲν θὰ πῶ ὅσα λέει γι᾽ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι φροντίζουν μόνον γιὰ τοὺς ἑαυτούς τους, οἱ ὁποῖοι κατατρώγουν τὸ γάλα καὶ ἐνδύονται τὰ

33. *«Περὶ μέντοι τῆς τῶν προστησομένων τῆς συμμορίας ἐκλογῆς, εἰ μὲν ἀνθρώποις χαριζόμενος ἢ ἱκεσίαις ἐνδιδοὺς ἢ φόβῳ εἴκων ποιῶ τι, μήτε ταυτὶ ποιήσαιμι. Οὐ γὰρ οἰκονόμος, ἀλλὰ κάπηλος ἔσομαι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνθρωπίνας φιλίας διαμειβόμενος»* (Ἐπιστολὴ 290, «Νεκταρίῳ», Ε.Π.Ε., τόμ. 3ος, σελ. 318).

34. *«Οὗτος ὅρος πάσης πνευματικῆς προστασίας, πανταχοῦ τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν παρορᾶν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον»* (Λόγος Β΄ «Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς», Ε.Π.Ε., τόμ. 1ος, σελ. 144).

μαλλιά, σφάζουν τὰ πιὸ παχειὰ πρόβατα, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὰ ποιμαίνουν, δὲν ἐνδυναμώνουν τὰ ἀσθενῆ καὶ δὲν δένουν τὰ σπασμένα μέλη, δὲν ἐπαναφέρουν πίσω αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἔχει παραπλανηθεῖ, οὔτε ἀναζητοῦν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἔχει χαθεῖ, δὲν διαφυλάσσουν τὸν ἰσχυρόν... Τοῦτο δὲ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διασκορπίζονται τὰ πρόβατα σὲ κάθε βουνὸ καὶ πεδιάδα, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ποιμένες, καὶ νὰ γίνονται τροφὴ σὲ κάθε εἴδους πτηνὰ καὶ θηρία, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ τὰ ἀναζητήσει καὶ θὰ τὰ φέρει πίσω»[35].

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διακηρύσσει ὅτι:

✤ α΄. Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ εἶναι διδακτικὸς πρὸς τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεξίκακος.

«Δὲν βλέπεις πόσα πρέπει νὰ ἔχει ὁ Ἐπίσκοπος; Νὰ εἶναι διδακτικός, ἀνεξίκακος, νὰ κρατεῖ σταθερὰ

35. *«Καὶ σιωπῶ λέγειν ὅσα περὶ τῶν βοσκόντων ἑαυτοὺς διαλέγεται, τὸ γάλα κατεσθιόντων, καὶ τὰ ἔρια περιβαλλομένων, καὶ τὸ παχὺ σφαζόντων, ἀλλὰ μὴ ποιμαινόντων τὰ πρόβατα, τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχυόντων, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ καταδεσμούντων, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπιστρεφόντων, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐκζητούντων, καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ φυλαττόντων... ὡς διεσπάρθαι τὰ πρόβατα καὶ κατὰ παντὸς πεδίου καὶ ὄρους, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ γενέσθαι κατάβρωμα πᾶσι πετεινοῖς καὶ θηρίοις, οὐκ ὄντος ἐκζητοῦντος καὶ ἐπιστρέφοντος»* (Λόγος Β΄ Ἀπολογητικὸς «περί τῆς εἰς τόν Πόντον φυγῆς» Ε.Π.Ε., τόμ. 1ος, σελ. 158 § 66).

τὸν ἀξιόπιστο λόγο, ὅπως τὸν διδάχθηκε»[36].

✤ β΄. Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι τύπος τῶν πιστῶν.

«Γιατὶ οἱ διδασκόμενοι προσέχουν στὴν ἀρετὴ τῶν δασκάλων, καί ὅταν δοῦν κι ἐμεῖς νὰ ἐπιθυμοῦμε τὰ ἴδια, νὰ λαχταροῦμε τὰ ἴδια, τὴν ἐξουσία, τὴν τιμή, πῶς θὰ μπορέσουν νὰ θαυμάσουν τὸν Χριστιανισμό; Βλέπουν τρόπους ζωῆς ἐπιλήψιμους, ψυχὲς γήϊνες·... Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν μποροῦν νὰ πιστέψουν; ἀπὸ θαύματα; ἀλλ᾽ αὐτὰ δὲν γίνονται· μήπως ἀπὸ τὴν συναναστροφή; Ἀλλὰ χάθηκε· μήπως ἀπὸ τὴν ἀγάπη; Ἀλλὰ πουθενὰ οὔτε ἴχνος της φαίνεται. Γι᾽ αὐτὸ δὲν θὰ δώσουμε λόγο μόνο γιὰ τὰ δικά μας ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν βλάβη τῶν ἄλλων. Ἂς ἀνανήψουμε κάποτε, ἂς γρηγορήσουμε, ἂς δείξουμε στὴν γῆ οὐράνια πολιτεία»[37].

---

36. *«Οὐχ ὁρᾷς, ὅσα δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἔχειν; Διδακτικὸν εἶναι ἀνεξίκακον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου»* (Ὁμιλία Γ΄ *«εἰς τὰς Πράξεις»*, τόμ. 15ος, σελ. 108).

37. *«Οἱ γὰρ διδασκόμενοι τὴν τῶν διδασκάλων ἀρετὴν ὁρῶσι· καὶ ὅταν ἴδωσι καὶ ἡμᾶς τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας, τῶν αὐτῶν ἐφιεμένους, τοῦ ἄρχειν, τοῦ τιμᾶσθαι, πῶς δυνήσονται θαυμᾶσαι τὸν Χριστιανισμόν; Ὁρῶσι βίους ἐπιληψίμους, ψυχὰς γήϊνας·... Πόθεν οὖν ἔχουσι πιστεῦσαι; ἀπὸ σημείων; ἀλλ᾽ οὐ γίνεται ταῦτα· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀναστροφῆς; ἀλλ᾽ ἀπόλωλεν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀγάπης; ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς ὁρᾶται. Διὰ τοῦτο οὐ τῶν ἡμετέρων μόνον ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς βλάβης ἑτέρων ἡμεῖς λόγον ὑφέξομεν. Ἀνανήψομέν ποτε, γρηγορήσωμεν, δείξωμεν πολιτείαν ἐπὶ γῆς οὐρανίαν...»* (Ε.Π.Ε., τόμ. 23ος, σελ. 284 στιχ. 15).

✤ γ΄. Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ θυσιάζεται γιὰ τοὺς πιστούς.

«Διότι δὲν σὲ διώρισε δι᾽ αὐτὸ ὁ Θεὸς σ᾽ αὐτούς, γιὰ ν᾽ ἀπολαύσεις περισσότερη περιποίηση, ἀλλὰ γιὰ μὲν τὰ ἰδικά σου νὰ ἀμελεῖς, ὅλα δὲ τὰ ἰδικά τους νὰ οἰκοδομοῦνται. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ διδασκάλου»[38].

Καὶ σὲ ἄλλη ὁμιλία του προσθέτει:

«Διότι αὐτὸ πρὸ πάντων ἀποδεικνύει τὸν ἄρχοντα, τὸ νὰ προνοεῖ γιὰ τοὺς ὑπηκόους του, νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ φροντίζει γι᾽ αὐτούς. Ὁ καλὸς ὁ ποιμένας, δὲν εἶπε, τιμᾶται καὶ ὑπηρετεῖται, ἀλλὰ θυσιάζει τὴν ζωή του γιὰ τὰ πρόβατά του. Αὐτὰ εἶναι ἐξουσία, αὐτὸ ποιμαντικὴ ἐπιστήμη, τὸ νὰ παραβλέπει κανεὶς τὰ δικά του, καὶ νὰ φροντίζει γιὰ τὰ θέματα αὐτῶν ποὺ ἄρχει»[39].

---

38. *«Οὐ γὰρ διὰ τοῦτο σὲ ἐπέστησεν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, ἵνα σὺ πλείονος ἀπολαύσῃς θεραπείας, ἀλλ᾽ ἵνα τὰ μὲν σὰ ἀμελῇται, πάντα δὲ τὰ ἐκείνων οἰκοδομῆται. Τοῦτο ἐστὶ διδασκάλου»*, ὑπογραμμίζει μὲ ἔμφαση ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (Ε.Π.Ε., τόμ. 20ος, σελ. 590 § 1).

39. *«Τὸν γὰρ ἄρχοντα ταῦτα μάλιστα δείκνυσι, τὸ προνοεῖν τῶν ὑπηκόων, τὸ κήδεσθαι καὶ φροντίζειν». Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Ὁ ποιμὴν ὁ καλός», οὐκ εἶπε, τιμᾶται καὶ θεραπεύεται, ἀλλὰ «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Τοῦτο ἀρχή (δηλ. ἐξουσία), τοῦτο ποιμαντικὴ ἐπιστήμη, τὸ τὰ αὑτοῦ παρορᾶν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων μεριμνᾶν»* (Ε.Π.Ε., τόμ. 6ος, σελ. 486 § 2).

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης διδάσκει:

✤ α΄. Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ κοσμεῖται μὲ ἀρετὲς καὶ νὰ δέχεται τὶς συμφορὲς τῶν πιστῶν σὰν δικές του.

«Διότι πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κοσμεῖται μὲ ὅλες τὶς ἀρετές, καὶ νὰ κάνει δικές του τὶς συμφορὲς τῶν ἄλλων. Καθόσον δὲν ζεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐξουσιάζει, καὶ ἡ ζωὴ ἐκείνου ἐλέγχεται ἀπὸ μύρια μάτια καὶ γλῶσσες»[40].

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος:

✤ α΄. Δίνει τὸν ὁρισμὸ τοῦ Ποιμένος.

«Ποιμένας στὴν κυριολεξία εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναζητήσει καὶ νὰ θεραπεύσει τὰ ἀπολωλότα λογικὰ πρόβατα μὲ τὴν ἀκακία του, τὸν ζῆλο του καὶ τὴν προσευχή του»[41].

✤ β΄. Ὑποδεικνύει, ὅτι πρέπει νὰ προσεύχεται γιὰ

40. *«Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον πάσαις κομᾷν ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰς ἀλλοτρίας οἰκειοῦσθαι συμφοράς. Οὐ γὰρ ἑαυτῷ, ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις ζῇ, καὶ ὑπὸ μυρίων ὀφθαλμῶν καὶ γλώττων ὁ ἐκείνου βασανίζεται βίος»* (Ἐπιστολὴ ΣΙΘ΄. Παλλαδίῳ Διακόνῳ, Ε.Π.Ε., τόμ. 4ος, σελ. 370).

41. *«Ποιμὴν κυρίως ἐστίν, ὁ τὰ ἀπολωλότα λογικὰ πρόβατα δι' ἀκακίας, δι' οἰκείας σπουδῆς καὶ εὐχῆς ἀναζητῆσαι καὶ ἀνορθῶσαι δυνάμενος»* (Κλίμαξ Ἰωάν. Σιναΐτου, ἔκδ. Ἱ. Μ. Παρακλήτου, Λόγος «εἰς τὸν Ποιμένα», σελ. 381).

τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

«Ὅταν πέσει στὸ ποίμνιο ὁ σκοτισμὸς καὶ ἡ νύκτα τῶν παθῶν, στῆσε ἀκοίμητο τὸν «κύνα» τόν (σκύλο) ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ στὴν νυκτερινὴ σκοπιά. Δὲν εἶναι καθόλου ἀνάρμοστο νὰ θεωρήσεις ὡς κύνα τὸν νοῦ σου ποὺ φονεύει τά (νοητά) θηρία»[42].

✤ γ΄. Ὁρίζει, ὅτι τὸν Ποιμένα ἀποδεικνύει ἡ ἀγάπη.

«Τὸν ἀληθινὸ ποιμένα θὰ τὸν φανερώσει ἡ ἀγάπη του. Ἀπὸ ἀγάπη ἄλλωστε ὁ Ποιμένας σταυρώθηκε»[43].

✤ δ΄. Διδάσκει, ὅτι ὁ Ποιμένας πρέπει νὰ ἔχει ταπείνωση.

«Εἶδα Γέροντα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ὑπερβολικὴ ταπείνωση συμβουλευόταν σὲ μερικὰ πράγματα τὰ τέκνα του. Εἶδα ὅμως καὶ ἄλλον ποὺ ἤθελε ἀπὸ ὑπερηφάνεια νὰ τοὺς ἐπιδεικνύει τὴν ἄσοφη σοφία του καὶ νὰ τοὺς συμπεριφέρεται εἰρωνικά»[44].

42. *«Σκοτίας καὶ νυκτὸς παθῶν καταλαβούσης τὴν ποίμνην, στῆσον ἀκινήτως τὸν κύνα πρὸς Θεὸν ἐν τῇ νυκτερινῇ φυλακῇ. Οὐδὲν δὲ ἀπεικὸς κύνα νοῆσαι τὸν σὸν νοῦν, τὸν ἀναιρέτην τῶν θηρίων»* (ὡς ἄνω, σελ. 382).

43. *«Ποιμένα ἀληθινὸν ἀποδείξει ἀγάπη· δι᾽ ἀγάπην γὰρ ὁ Ποιμὴν ἐσταύρωται»* (ὡς ἄνω, σελ. 386).

44. *«Εἶδον προεστῶτα ἐξ ἄκρας ταπεινώσεως τοῖς ἰδίοις τέκνοις ἔν τισιν συμβουλευόμενον· καὶ εἶδον ἕτερον τὴν ἰδίαν ἄσοφον σοφίαν ἐξ οἰήσεως αὐτοῖς ἐμφανίζειν βουλόμενον καὶ εἰρωνικῶς πρὸς αὐτοὺς διατιθέμενον»* (ὡς ἄνω, σελ. 389).

5. Οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων.

Περὶ τοῦ Ἐπισκόπου, τῆς θέσεώς του στὴν Ἐκκλησία, τῆς ἐκλογῆς καὶ καταστάσεώς του, τοῦ τρόπου διοικήσεως καὶ πολλὰ ἄλλα θέματα ρυθμίζουν οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας ἀνάλογα μὲ τὰ προκύπτοντα προβλήματα μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρουμε στὸν οἰκεῖο τόπο.

6. Δικαιώματα.

Οἱ ἱεροὶ Κανόνες ἀναγνωρίζουν στοὺς Ἐπισκόπους τὰ ἑξῆς δικαιώματα:

✤ α΄. Τὸ δικαίωμα τῆς ἰσοβιότητας, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ ἀπομάκρυνσή του, ἡ μετάθεσή του δύναται νὰ γίνει μόνο εἴτε μὲ τὴν συγκατάθεσή του εἴτε κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως. Παραίτησή του δύναται νὰ γίνει δεκτὴ μόνο γιὰ σοβαροὺς λόγους ὑγείας ἢ ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν, οἱ ὁποῖες καθιστοῦν ἀδύνατη τὴν ἐπιτέλεση τῶν ἀρχιερατικῶν καθηκόντων του, ὅπως ὑποδηλοῦται στὴν ἐπιστολὴ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῶν Ἐπι-

σκόπων πρὸς τὴν Σύνοδο τῆς Παμφυλίας[45].

✤ β΄. Ἄλλο δικαίωμα τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀπόλυτος κυρίαρχος στὴν περιφέρεια τῆς Ἐπισκοπῆς του. Διοικεῖ αὐτὴν ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων Ἐπισκοπῶν καὶ λογοδοτεῖ μόνο ἐνώπιον τῆς προϊσταμένης του Ἀρχῆς. Ὁ ΛΔ΄ (34ος) Κανόνας καθορίζει τὸν τρόπο λειτουργίας τοῦ Συνοδικοῦ Συστήματος διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας.

«Οἱ ἐπίσκοποι κάθε ἐπαρχίας πρέπει νὰ γνωρίζουν αὐτὸν ποὺ εἶναι πρῶτος ἀνάμεσά τους καὶ νὰ θεωροῦν αὐτὸν ὡς κεφαλὴ καὶ νὰ μὴν κάνουν τίποτε παραπάνω χωρὶς τὴν γνώμη ἐκείνου. ἀλλὰ ὁ καθένας νὰ κάμνει μόνο ἐκεῖνα, ὅσα τοῦ καθορίσει (ὁ ἀνώτερός του) γιὰ τὴν ἐπαρχία του καὶ γιὰ τὶς πόλεις ποὺ ἀνήκουν σ᾽ αὐτήν. Ἀλλὰ οὔτε κι ἐκεῖνος νὰ κάμνει κάτι χωρὶς τὴν γνώμη ὁλονῶν. Γιατὶ ἔτσι θὰ ὑπάρχει ὁμόνοια καὶ θὰ δοξασθεῖ ὁ Θεὸς «διὰ Κυρίου ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι», ὁ Πατέρας καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα»[46].

45. Σύνταγμα τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων Ρ. Π. (ἐφεξῆς Ρ. Π.), τόμ. 2ος, σελ. 208-210.

46. *«Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλήν, καὶ μηδὲν τὸ πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης. ἐκεῖνα δὲ μόνον πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός,*

✤ γ΄. Ἀσκεῖ τὸ σύνολο τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζουν διδακτικά, ἀρχιερατικὰ καὶ διοικητικὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα.

Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὁ ἀρχιδιδάσκαλος, ὁ ἀρχιερέας καὶ ὁ ἀρχιδιοικητὴς στὴν Ἐπισκοπή του.

✤ δ΄. Ὁ Ἐπίσκοπος ὡς ἀρχιποιμένας τῆς ἐπαρχίας του, ἔχει καθῆκον νὰ ἀναλαμβάνει τὴν διαποίμανση τῆς ἐπαρχίας γιὰ τὴν ὁποία ἐξελέγει καὶ νὰ παραμένει σ᾽ αὐτή, κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ΙΔ΄ (14ος), ΙΕ΄ (15ος), ΙΣΤ΄ (16ος), ΛΣΤ΄ (36ος) καὶ ΝΗ΄ (58ος):

«Νὰ μὴν ἐπιτρέπεται ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐγκαταλείψει τὴν δική του ἐπαρχία καὶ νὰ ἐφορμήσει σὲ ἄλλη κι ἂν ἀκόμη ἀναγκάζεται ἀπὸ περισσοτέρους (νὰ τὸ κάνει αὐτό), ἂν δὲν ὑπάρχει κάποια εὔλογη αἰτία, ἡ ὁποία νὰ τὸν ἐξαναγκάζει νὰ τὸ κάνει αὐτὸ μὲ τὴν ἰδέα ὅτι μπορεῖ αὐτὸς νά συμβάλει μὲ τὴν εὐσεβὴ διδασκαλία του ὥστε νὰ ὑπάρξει στοὺς ἐκεῖ κάποιο μεγαλύτερο ὄφελος καὶ αὐτὸ ὅμως νὰ μὴν τὸ κάνει μὲ πρωτοβουλία δική του, ἀλλὰ μὲ ἀπόφαση πολλῶν

διὰ Κυρίου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. ὁ Πατήρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα» (ΛΔ΄ Κανόνας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 45).

ἐπισκόπων καὶ μετὰ ἀπὸ πολὺ μεγάλη παράκληση»[47].

«Ἂν κάποιος πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ γενικὰ κάποιος ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν κληρικῶν ἐγκαταλείψει τὴν δική του ἐπαρχία καὶ πάει σὲ ἄλλη, καὶ ἔχοντας μετοικήσει ὁλότελα ζεῖ σὲ ἄλλη ἐπαρχία παρὰ τὴν γνώμη τοῦ ἐπισκόπου στὸν ὁποῖο ἀνήκει, αὐτὸν τὸν προστάζουμε νὰ μὴν ἀσκεῖ πιὰ κανένα λειτούργημα τῆς ἱερωσύνης, προπάντων ἄν, ἐνῶ τὸν καλεῖ ὁ ἴδιος ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐπανέλθει, αὐτὸς δὲν ὑπακούει ἐπιμένοντας στὴν παράβασή του. ὡς λαϊκὸς ὅμως νὰ βρίσκεται ἐκεῖ δὲ κοινωνία»[48].

«Ἂν ὁ Ἐπίσκοπος στὸν ὁποῖο καταφεύγουν (τέτοιοι κληρικοί) χωρὶς νὰ λογαριάσει καθόλου τὴν ἀργία ποὺ ἔχει ὁριστεῖ ἐναντίον τους, τοὺς δεχθεῖ ὡς κληρικούς,

47. *«Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἑτέρᾳ ἐπιπηδᾶν κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται, εἰ μὴ τὶς εὔλογος αἰτίᾳ ᾖ, τοῦτο βιαζομένη αὐτὸν ποιεῖν, ὡς πλέον τι κέρδος δυναμένου αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖσε λόγῳ εὐσεβείας συμβάλλεσθαι. καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων, καὶ παρακλήσει μεγίστῃ»* (Καν. ΙΔ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 18).

48. *«Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ, καὶ παντελῶς μεταστὰς διατρίβῃ ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ, παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τοῦτον κελεύομεν μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα προσκαλουμένου αὐτὸν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπανελθεῖν, οὐχ ὑπήκουσεν, ἐπιμένων τῇ ἀταξίᾳ ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκεῖσε κοινωνείτω»* (Καν. ΙΕ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 20).

νὰ ἀφορίζεται, γιατὶ μὲ τὸ παράδειγμά του εἰσάγει τὴν ἀταξία»[49].

«Ἂν κάποιος ποὺ χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος δὲν ἀποδέχεται τὸ λειτούργημά του καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ ποὺ τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ, αὐτὸς νὰ εἶναι ἀφορισμένος ὥσπου νὰ τὰ ἀποδεχθεῖ· τὸ ἴδιο καὶ ὁ πρεσβύτερος καὶ ὁ διάκονος. Ἂν ὅμως φύγει καὶ δὲν δεχθεῖ ὄχι ἀπὸ προσωπική του κρίση, ἀλλὰ ἐξαιτίας τῆς κακίας τοῦ λαοῦ, αὐτὸς νὰ μένει ἐπίσκοπος, ἀλλὰ νὰ ἀφορίζεται ὁ κλῆρος τῆς πόλης, ἐπειδὴ δὲν διαπαιδαγώγησε τέτοιο ἀνυπότακτο λαό»[50].

«Ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος ποὺ παραμελεῖ τὸν κλῆρο ἢ τὸν λαὸ καὶ δὲν τοὺς διδάσκει τὴν εὐσέβεια, νὰ ἀφορίζεται· κι ἂν ἐπιμένει στὴν ἀμέλεια καὶ τὴν

49. *«Εἰ δὲ ὁ ἐπίσκοπος, παρ᾽ ᾧ τυγχάνουσι, παρ᾽ οὐδὲν λογισάμενος τὴν κατ᾽ αὐτῶν ὁρισθεῖσαν ἀργίαν, δέξηται αὐτοὺς ὡς κληρικούς, ἀφοριζέσθω, ὡς διδάσκαλος ἀταξίας»* (Καν. ΙΣΤ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 22).

50. *«Εἴ τις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ, τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται· ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερος καὶ διάκονος. Εἰ δὲ ἀπελθών, μὴ δεχθείη, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μὲν ἔστω ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κλῆρος τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω, ὅτι τοιούτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδευταὶ οὐκ ἐγένοντο»* (Καν. ΛΣΤ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 48).

ραθυμία, νὰ καθαιρεῖται»[51].

Καὶ οἱ Κανόνες ΙΕ΄ (15ος) καὶ ΙΣΤ΄ (16ος) τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου:

«Ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ταραχῶν καὶ ξεσηκωμῶν ποὺ προκαλοῦνται ἀποφασίστηκε ἀπ᾽ ὅλους νὰ κατασταλεῖ ἡ συνήθεια ποὺ ἐπινοήθηκε σὲ κάποια μέρη παρὰ τὸν ἀποστολικὸ κανόνα, ὥστε νὰ μὴν μεταβαίνει ἀπὸ πόλη σὲ πόλη οὔτε ἐπίσκοπος οὔτε πρεσβύτερος οὔτε διάκονος. Ἂν ὅμως κάποιος ἐπιχειρήσει κάτι τέτοιο ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου ἢ προβεῖ σὲ κάποια τέτοια ἐνέργεια, νὰ ἀκυρωθεῖ ἐξ ὁλοκλήρου ἡ ἐνέργειά του καὶ νὰ ἀποκατασταθεῖ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος στὴν ἐκκλησία, στὴν ὁποία χειροτονήθηκε»[52].

51. *«Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς εἰς εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ραθυμίᾳ, καθαιρείσθω»* (Καν. ΝΗ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 75).

52. *«Διὰ τὸν πολὺν τάραχον, καὶ τὰς στάσεις τὰς γινομένας, ἔδοξε παντάπασι περιαιρεθῆναι τὴν συνήθειαν, τὴν παρὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα εὑρεθεῖσαν ἔν τισι μέρεσιν, ὥστε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν, μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον. Εἰ δέ τις, μετὰ τὸν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου ὅρον, τοιούτῳ τινὶ ἐπιχειρήσειεν, ἢ ἐπιδοίη ἑαυτὸν πράγματι τοιούτῳ, ἀκυρωθήσεται ἐξ ἅπαντας τὸ κατασκεύασμα, καὶ ἀποκατασταθήσεται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ὁ ἐπίσκοπος, ἢ ὁ πρεσβύτερος*

«Ὅσοι πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ γενικὰ κληρικοὶ ριψοκινδυνεύουν χωρὶς νὰ ἔχουν τὸν φόβο Θεοῦ μπροστὰ στὰ μάτια τους καὶ ἀγνοώντας τὸν ἐκκλησιαστικὸ κανόνα ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν δική τους ἐκκλησία, αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνονται δεκτοὶ μὲ κανέναν τρόπο σὲ ἄλλη ἐκκλησία· πρέπει ὅμως νὰ ἀναγκάζονται μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐπιστρέφουν στὶς ἐπαρχίες τους· διαφορετικά, ἂν ἐπιμένουν, πρέπει νὰ μένουν ἀκοινώνητοι. Ἂν πάλι τολμήσει κάποιος νὰ ὑφαρπάξει κάποιον ποὺ ἀνήκει σὲ ἄλλον (ἐπίσκοπο) καὶ νὰ τὸν χειροτονήσει στὴν δική του ἐκκλησία, παρ᾽ ὅλο ποὺ δὲν δίνει τὴν συγκατάθεσή του ὁ ἐπίσκοπός του, ἀπ᾽ τὸν ὁποῖο ἔφυγε ὁ κληρικὸς στὸν ὁποῖο ἀναφέρεται ὁ κανόνας, νὰ εἶναι ἄκυρη ἡ χειροτονία»[53].

Ἀπαγορεύεται ἡ χωρὶς δικαιολογημένη αἰτία ἐγκα-

ἐχειροτονήθη» (Καν. ΙΕ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 145).

53. *«Ὅσοι ῥιψοκινδύνως, μήτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, μήτε τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα εἰδότες, ἀναχωρήσωσι τῆς ἰδίας ἐκκλησίας, πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, οὗτοι οὐδαμῶς δεκτοὶ ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ· ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐπάγεσθαι χρή, ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας· ἢ, ἐπιμένοντας, ἀκοινωνήτους εἶναι προσήκει. Εἰ δὲ καὶ τολμήσειέ τις ὑφαρπάσαι τὸν τῷ ἑτέρῳ διαφέροντα, καὶ χειροτονῆσαι ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, μὴ συγκατατιθεμένου τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, οὗ ἀνεχώρησεν ὁ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενος, ἄκυρος ἔστω ἡ χειροτονία»* (Καν. ΙΣΤ΄ Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 148-149).

τάλειψη τῆς ἕδρας του πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων. Ἐὰν ἡ ἀπουσία τοῦ Ἐπισκόπου παρατείνεται πλέον τοῦ χρόνου τούτου, καὶ μάλιστα εἶναι μεγαλύτερη τοῦ ἑξαμήνου, ὁ Ἐπίσκοπος ἐκπίπτει τοῦ ἀξιώματός του καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ ἕτερος κατὰ τὸν ΙΣΤ΄ (16ος) τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

«Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ὁρίσουμε καὶ αὐτὸ ἐξαιτίας τῶν φιλονικιῶν καὶ τῶν ταραχῶν ποὺ συμβαίνουν μέσα στὴν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ νὰ μὴν ἐγκαθίσταται μὲ κανένα τρόπο ἐπίσκοπος στὴν ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ὁ ἐπικεφαλῆς ἀκόμη ζεῖ καὶ διατηρεῖ τὸ ἀξίωμά του, παρὰ μόνον ἂν ὁ ἴδιος μὲ τὴν θέλησή του παραιτηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπή. Γιατὶ πρέπει προηγουμένως νὰ διεκπεραιώνεται, ἀφοῦ ἐξετασθεῖ κανονικά, ἡ κατηγορία αὐτοῦ ποὺ πρόκειται νὰ διωχτεῖ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπή· ἔτσι ὕστερα, μετὰ τὴν καθαίρεσή του νὰ προβιβάζεται ἄλλος ἀντὶ γι' αὐτὸν στὴν ἐπισκοπή.

Κι ἂν κάποιος ἐπίσκοπος ποὺ διατηρεῖ τὸ ἀξίωμά του δὲν θέλει οὔτε νὰ παραιτηθεῖ οὔτε νὰ ποιμαίνει τὸ ποίμνιό του, ἀλλά, ἀφοῦ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ δική του ἐπισκοπή, παραμένει σὲ ἄλλο τόπο πάνω ἀπὸ ἕξι μῆνες χωρὶς οὔτε νὰ ὑποχρεώνεται ἀπὸ βασιλικὴ διαταγή, οὔτε νὰ ὑπηρετεῖ λειτουργικὲς ἀνάγκες τοῦ Πατριάρχη του, οὔτε νὰ κατέχεται ἀπὸ βαριὰ ἀρρώστια ποὺ προκαλεῖ τέλεια ἀκινησία, αὐτὸς λοιπὸν πού, ἐνῶ

δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κανέναν ἀπὸ τοὺς παραπάνω λόγους, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν δική του ἐπισκοπὴ καὶ μένει σὲ ἄλλο τόπο γιὰ χρονικὸ διάστημα μεγαλύτερο τῶν ἕξι μηνῶν, θὰ ἀποξενωθεῖ ὁλότελα ἀπὸ τὴν τιμὴ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ παραμελεῖ τὸ ποίμνιο ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκαν καὶ περνάει τὸν καιρό του σὲ ἄλλο τόπο πάνω ἀπὸ ἕξι μῆνες ἡ ἁγία σύνοδος ὅρισε νὰ ἀποξενώνεται ὁλότελα ἀπὸ τὴν ἀρχιερωσύνη, μὲ τὴν ὁποία ἐξουσιοδοτήθηκε νὰ ποιμαίνει, καὶ νὰ χειροτονεῖται στὴν θέση τῆς ἐπισκοπῆς του ἄλλος ἀντὶ γι᾽ αὐτόν»[54].

54. «*Διὰ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχάς, τὰς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖόν ἐστι· τό, μηδενὶ τρόπῳ ἐπίσκοπον καταστῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προεστὼς ζῇ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ, εἰμὴ αὐτὸς ἑκὼν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσεται. Χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην, εἰς πέρας ἄγεσθαι· εἶθ᾽ οὕτω, μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἕτερον ἀντ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι.*

Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ συνιστάμενος τιμῇ, μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιτο, μήτε τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαόν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστὰς ἐπισκοπῆς, ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβοι τόπῳ, μήτε βασιλικῷ προστάγματι κατεχόμενος, μήτε ταῖς τοῦ οἰκείου πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν ὑπὸ νόσου χαλεπῆς τε, καὶ ἀκινησίαν ἐμποιούσης παντελῆ συνεχόμενος· ὁ τοιοῦτος οὖν, ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημένων προφάσεων κωλυόμενος, τῆς οἰκείας ἀφιστάμενος ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἑξαμηνιαῖον χρόνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβων τόπῳ τῆς

✤ ε΄. Ἡ ἐν γένει ποιμαντικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου ὡς ἀρχιποιμένος διακρίνεται σὲ νομοθετική, διοικητικὴ καὶ δικαστικὴ κατὰ τὸν Θ΄ (9ος)΄ Κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου[55].

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου μαρτυρεῖται ὅτι ὑπάρχει ἤδη ἀπὸ τὸν Δ΄ αἰῶνα.

Ἀπὸ τὸν Δ΄ αἰῶνα καὶ ἑξῆς ἡ ἐξουσία αὐτὴ τοῦ Ἐπισκόπου ἔχει καθορισθεῖ σαφέστερα. Ἡ βάση ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι ὅτι αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ρυθμίζει τὸν ἐσωτερικὸ βίο τοῦ ποιμνίου τῆς ἐπαρχίας του καὶ νὰ προσαρμόζει τὶς ὑπάρχουσες γενικώτερες ἐκκλησιαστικὲς διατάξεις στὶς τοπικὲς καὶ καιρικὲς περιστάσεις ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν Ἐπισκοπή του.

Τὸ νομοθετικὸ τοῦτο δικαίωμα τοῦ Ἐπισκόπου ἐπεκτείνεται σὲ ὅλα τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται στὴν ἐπισκοπικὴ περιφέρειά του. Κάθε διάταξη ποὺ ἐκδίδεται ἀπ᾽ αὐτὸν εἶναι ἄκυρος ἐὰν

τοῦ ἐπισκόπου τιμῆς τε καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήσεται παντελῶς. Τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποίμνης, καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπὲρ τὸ ἐξάμηνον χρονοτριβοῦνται τόπῳ, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος τῆς ἀρχιερωσύνης, δι᾽ ἧς ποιμαίνειν ἐτάχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθιστᾶναι, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τόπον ἕτερον ἀντ᾽ αὐτοῦ προχειρίζεσθαι» (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 696-697).

55. Ρ. Π., τόμ. 3ος, σελ. 141.

εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὰ θεσπίσματα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση ποὺ δὲν ὑπάρχει ρητὸς ἱερὸς Κανόνας ἀντιτιθέμενος στὴν διάταξη τοῦ Ἐπισκόπου.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἐξασκεῖ τὴν νομοθετικὴ ἐξουσία του ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι διὰ τῶν ποιμαντορικῶν Ἐπιστολῶν του καὶ τῶν Ἐγκυκλίων. Στὴν νομοθετικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου ἀνήκει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδει ἀποφάσεις «κατ' οἰκονομίαν» κατὰ τὰ ἰσχύοντα περὶ οἰκονομίας στὴν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία.

✤ στ΄. Στὸν Ἐπίσκοπο ἀναγνωρίζεται καὶ τὸ δικαίωμα τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας στὴν ὁποία ὑπάγονται Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί. Ἀσκεῖται δὲ αὐτὴ ἡ ἐξουσία κατὰ τὰ ὁριζόμενα ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνες.

✤ ζ΄. Μετὰ τὴν κατάπαυση τῶν διωγμῶν αὐξηθείσης καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας σὲ κάθε Ἐπισκοπὴ ὁρίσθηκε ἄμεσος βοηθὸς τοῦ Ἐπισκόπου γιὰ τὴν διαχείριση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περουσίας, ὁ Οἰκονόμος, κατὰ τὸν ΚΣΤ΄ (26ο) κανόνα τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν ΙΑ΄ (11ο) κανόνα τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸν Ι΄ (10ο) τοῦ ἁγίου Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

«Ἐπειδή, ὅπως ἀκούσαμε, σὲ κάποιες ἐκκλησίες οἱ ἐπίσκοποι χειρίζονται τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία χωρὶς οἰκονόμους, ἀποφασίστηκε κάθε ἐκκλησία ποὺ

ἔχει ἐπίσκοπο νὰ ἔχει καὶ οἰκονόμο ἀπὸ τὸν δικό της κλῆρο, ποὺ νὰ διαχειρίζεται τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία σύμφωνα μὲ τὴν γνώμη τοῦ ἐπισκόπου του, ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἡ οἰκονομικὴ διαχείρηση τῆς ἐκκλησίας χωρὶς μάρτυρα καὶ ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς καταστάσεως νὰ σκορπίζεται ἡ περιουσία της καὶ νὰ ἀποδίδεται μομφὴ στὴν ἱεροσύνη· ἂν δὲν τὸ κάνει αὐτό, νὰ ὑπόκειται αὐτὸς στοὺς ἱεροὺς κανόνες»[56].

«Ἐπειδὴ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ φυλάγουμε ὅλους τοὺς ἱεροὺς κανόνες, ὀφείλουμε νὰ τηροῦμε ἀναλλοίωτο μὲ κάθε τρόπο καὶ τὸν κανόνα ποὺ λέει νὰ ὑπάρχουν οἰκονόμοι σὲ κάθε ἐκκλησία. Κι ἂν κάθε μητροπολίτης ἐγκαθιστᾶ οἰκονόμο στὴν ἐκκλησία του, ἔχει καλῶς· εἰδάλλως ἐπιτρέπεται στὸν ἐπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως μὲ δική του ἐξουσία νὰ ἐγκαταστήσει οἰκονόμο στὴν ἐκκλησία αὐτοῦ. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς μητροπολίτες, ἂν οἱ ἐπίσκοποι ποὺ ὑπάγονται σ᾽ αὐτοὺς δὲν θέλουν νὰ ἐγκαταστήσουν οἰ-

56. *«Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐκκλησίαις, ὡς περιηχήθημεν, δίχα οἰκονόμων οἱ ἐπίσκοποι καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξε πᾶσαν ἐκκλησίαν ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου σκορπίζεσθαι τὰ αὐτῆς πράγματα, καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερωσύνῃ προστρίβεσθαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑπόκεισθαι αὐτὸν τοῖς θείοις κανόσιν»* (Καν. ΚΣΤ΄ τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 276-277).

κονόμους στὶς ἐκκλησίες τους· τὸ ἴδιο νὰ τηρεῖται καὶ στὴν περίπτωση τῶν μοναστηρίων»[57].

«Νὰ ἀναδειχθεῖ ἄλλος οἰκονόμος μὲ ἀπόφαση ὅλου τοῦ ἱερατείου, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει συμφωνήσει καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, ὥστε νὰ ξοδεύονται τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔσοδα ἐκεῖ ποὺ πρέπει»[58].

Ὁ Οἰκονόμος μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἐπισκόπου ἀναλάμβανε τὴν προστασία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας.

✤ η΄. Στὴν διοικητικὴ εὐθύνη του ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει βοηθοὺς τὸν Πρωτοσύγκελλο καὶ τοὺς Ἀρχιερατικοὺς Ἐπιτρόπους.

✤ θ΄. Κάθε Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ διατηρεῖ ὁμαλὲς

57. *«Ὑπόχρεοι ὄντες πάντες τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν, καὶ τὸν λέγοντα, οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὀφείλομεν. Καὶ εἰ μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ γε ἐξ αὐθεντίας ἰδίας, τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ ἄδειά ἐστι προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. Ὡσαύτως καὶ τοῖς Μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ᾽ αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται οἰκονόμους ἐγκαταστῆσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐκκλησίαις· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι ἐπὶ τῶν μοναστηρίων»* (Καν. ΙΑ΄ τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 590).

58. *«Ὥστε γνώμῃ παντὸς τοῦ ἱερατείου οἰκονόμον ἀποδειχθῆναι ἕτερον, ἐφ᾽ ᾧ συντέθειται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, πρὸς τὸ τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέον ἀναλίσκεσθαι»* (Καν. Ι΄ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας Ρ. Π., τόμ. 4ος, σελ. 350).

σχέσεις πρὸς τὴν ἀνωτέρα ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ποὺ ὑπάγεται. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται:

1. Ὅταν ἐφαρμόζει τὶς Ἐντολὲς καὶ τὶς Ἀποφάσεις της.

2. Ὅταν τὴν πληροφορεῖ γιὰ ὅλα τὰ σπουδαῖα γεγονότα τῆς Ἐπαρχίας του καὶ γιὰ τὰ ληπτέα μέτρα.

3. Ὅταν συμμετέχει στὴν Ἐπαρχιακὴ Σύνοδο προσκαλούμενος πρὸς τοῦτο ἀπὸ τὸν Πρόεδρο.

4. Ὅταν ἀποφεύγει τὶς ἱεροπραξίες καὶ τὶς ἄλλες ἐπεμβάσεις σὲ ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια.

5. Ὅταν μνημονεύει στὶς ἱεροπραξίες καὶ τελετὲς τὴν Προϊσταμένη του Ἀρχή.

6. Ὅταν δὲν ἀπομακρύνεται ἢ ἀποδημεῖ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας του, χωρὶς ἄδεια ἀπὸ τὴν ἀνωτέρα Προϊσταμένη Ἀρχὴ στὴν ὁποία ὑπάγεται.

ΙΣ
ΧΣ
Ὁ μέγας
ἀρχιερεύς

Β΄.
Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεώς του σ᾽ αὐτή, προβλέπει ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Ἐπισκοποκεντρικό.

Ὁ Ἐπίσκοπος, κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι κάτοχος καὶ φορέας τοῦ τρισσοῦ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τοῦ Ἀρχιερατικοῦ, Προφητικοῦ καὶ Βασιλικοῦ. Οὕτως ἀναδεικνύεται ὡς ἡ Κεφαλὴ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ διαχειριστὴς τῆς ποικίλης Χάριτος τοῦ Θεοῦ[59].

Μὲ τὴν ἐξουσία αὐτὴ ποὺ τοῦ δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεό,

59. Α΄ Πέτρου δ΄ 10.

ὁ Ἐπίσκοπος συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου.

Διδάσκει καὶ ποιμαίνει τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἱερουργεῖ τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας. Πολεμεῖ τὶς πλάνες καὶ τὶς αἱρέσεις.

Προνοεῖ γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἁγιάζει τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν Χάρη τῶν Ἁγίων Μυστηρίων.

Καταρτίζει τοὺς Ποιμένες καὶ μεριμνᾶ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν ἱεραποστολικῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Κυρίως περὶ αὐτὸν συγκροτεῖται, συνάγεται ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία φανερώνει τὴν ἐρχομένη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, κυρίως κατὰ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ὁποῖος ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος, καθορίσθηκε ἐνωρίτατα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Στὸ Β΄ Βιβλίο τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων *«Περὶ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων»*, ἀναφέρονται καταλεπτῶς τὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἁγιογραφικῶς βεβαιούμενα. Παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ τὴν εὐχὴ τῆς Χειροτονίας Ἐπισκόπου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ὅπου ἀναφέρεται τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία. Καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν εὐχὴ τῆς χειροτονίας σὲ Ἐπίσκοπο, ὅπως τελεῖται τὸ Μυστήριο σήμερα, στὴν ὁποία ἐπαναλαμβάνεται ἢ ἐκφράζεται ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου.

«Δῶσε, καρδιογνῶστα Θεέ, στὸν δοῦλο σου αὐτόν, τὸν ὁποῖο διάλεξες γιὰ Ἐπίσκοπο, τὴν δύναμη νὰ ποιμαίνει στὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιο ποίμνιό σου καὶ νὰ σὲ ὑπηρετεῖ ὡς ἀρχιερέας, λειτουργώντας ἄψογα νύχτα καὶ ἡμέρα, καὶ ἐξευμενίζοντας τὸ πρόσωπό σου, νὰ συναθροίσει τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν καὶ νὰ σοῦ προσφέρει τὰ δῶρα τῆς ἁγίας σου Ἐκκλησίας. Δῶσε σ' αὐτόν, Δέσποτα Παντοκράτορα, μέσῳ τοῦ Χριστοῦ σου τὴν συμμετοχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γιὰ νὰ ἔχει ἐξουσία "νὰ συγχωρεῖ ἁμαρτίες", σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολή σου, νὰ μεταδίδει τὴν ἱερωσύνη, ὅπως πρόσταξες, "νὰ συγχωρεῖ κάθε σύνδεσμο μὲ τὴν ἁμαρτία", σύμφωνα μὲ τὴν ἐξουσία ποὺ ἔδωσες στοὺς ἀποστόλους, νὰ εἶναι ἀρεστὸς σὲ Σένα μὲ πραότητα καὶ καθαρὴ καρδιά, προσφέροντάς σου ἀμετάβλητα, ἄμεμπτα καὶ ἄψογα "καθαρὴ" καὶ ἀναίμακτη "θυσία", τὴν ὁποία ὅρισες μέσῳ τοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριο τῆς Καινῆς Διαθήκης,"ὡς προσφορὰ εὐωδίας μέσῳ τοῦ ἁγίου Υἱοῦ σου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρα μας, διὰ τοῦ ὁποίου σοῦ ἀπονέμουμε δόξα, τιμὴ καὶ σεβασμὸ μαζὶ μὲ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ στοὺς ἀπεράντους αἰῶνες»[60].

60. *«Δὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου, καρδιογνῶστα Θεέ, ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπίσκοπον, ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν σου ποίμνην καὶ ἀρχιερατεύειν σοι, ἀμέμπτως λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ ἐξιλασκόμενόν σου τὸ πρόσωπον, ἐπισυναγαγεῖν*

«...Αὐτός, Δέσποτα τῶν ἁπάντων, καὶ τοῦτον τὸν ψηφισθέντα, καὶ ἀξιωθέντα ὑπεισελθεῖν τὸν Εὐαγγελικὸν ζυγόν, καὶ τὴν Ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, διὰ τῆς χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τῶν συμπαρόντων Λειτουργῶν καὶ Συνεπισκόπων, τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ δυνάμει, καὶ χάριτι τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνίσχυσον, ὡς ἐνίσχυσας τοὺς ἁγίους σου Ἀποστόλους, καὶ Προφήτας, ὡς ἔχρισας τοὺς Βασιλεῖς, ὡς ἡγίασας τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀνεπίληπτον αὐτοῦ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἀπόδειξον, καὶ πάσῃ σεμνότητι κατακοσμῶν, ἅγιον ἀνάδειξον, εἰς τὸ ἄξιον γενέσθαι, τοῦ αἰτεῖν αὐτὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπακούειν σε αὐτοῦ...»[61].

τὸν ἀριθμὸν τῶν σωζομένων καὶ προσφέρειν σοι τὰ δῶρα τῆς Ἁγίας σου ἐκκλησίας. δὸς αὐτῷ, δέσποτα παντοκράτορ, διὰ τοῦ Χριστοῦ σου τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν "ἀφιέναι ἁμαρτίας" κατὰ τὴν ἐντολήν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμά σου, "λύειν δὲ πάντα σύνδεσμον" κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις, εὐαρεστεῖν δέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως προσφέροντά σοι "καθαράν" καὶ ἀναίμακτον "θυσίαν", ἣν διὰ Χριστοῦ διετάξω, τὸ μυστήριον τῆς καινῆς διαθήκης, "εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ" τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας ἐν ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων...» (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 144, Διαταγαὶ Ἀποστόλων Η΄, VI).

61. Ἐκ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ, Ἔκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, σελ. 116.

Γ΄.
Ἡ ἱεραρχικὴ ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀναγκαιότητας αὐτῆς.

Εἶναι γνωστὸ, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἱεραρχικὴ ὀργάνωση κατὰ τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστόν, ὁ ὁποῖος «ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφήτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»[62].

Ἡ ἱεραρχικὴ δομὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ καὶ ἀποσκοπεῖ στὴν πνευματικὴ ὠφέλεια καὶ σωτηρία τῶν πιστῶν.

62. Ἐφεσίους δ΄ 11-13.

Ὁ Κύριος καὶ αἰώνιος καὶ μόνος ἀληθινὸς καὶ κυρίαρχος νομοθέτης θέτει τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας προσδίδοντας σ᾽ αὐτοὺς τὸ θεῖο Του κῦρος. Κατὰ ταῦτα ἡ ἱεραρχία καθιερώθηκε ἀπὸ αὐτὸν τὸν Κύριο, ἐξ ὀνόματος τοῦ Ὁποίου καὶ ἐνεργεῖ.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρουμε, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στὴν τρίτη ὁμιλία του πρὸς Κολοσσαεῖς ταυτίζει τοὺς θρόνους τῶν Ἀποστόλων καὶ συνεπῶς καὶ τὴν πνευματικὴ ἐξουσία τους μὲ τὸν Θρόνο τοῦ Χριστοῦ καὶ τονίζει ἐμφαντικά, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι διάδοχοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴν «διακονίαν τῆς καταλλαγῆς»:

«Ἐὰν ὁ θρόνος τοῦ Μωυσῆ, ἦταν τόσο σεβαστός, ὥστε νά ἀκούεται ἐξ αἰτίας ἐκείνου, πολὺ περισσότερο θὰ εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Χριστοῦ. Ἐμεῖς εἴμαστε διάδοχοι Ἐκείνου· ἐκ μέρους Του μιλοῦμε, ἀφ᾽ ὅτου ὁ Χριστὸς μᾶς ἀνέθεσε τὴν διακονία τῆς συμφιλιώσεως»[63].

Ὁ Κύριος περιέβαλε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους τους στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν δικὴ Του ἐξουσία. Ἰδιαιτέρως τονίζεται καὶ τοῦτο ἀπὸ τὸν ἴδιο

63. *«Εἰ ὁ Μωϋσέως θρόνος οὕτως ἦν αἰδέσιμος, ὡς δι᾽ ἐκεῖνον ἀκούεσθαι, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦ Χριστοῦ θρόνος. Ἐκεῖνον ἡμεῖς διεδεξάμεθα· ἀπὸ τούτου φθεγγόμεθα, ἀφ᾽ οὗ καὶ ὁ Χριστὸς ἔθετο ἐν ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς»* (P.G. 62, 324. Ε.Π.Ε., τόμ. 22ος, Ὁμιλ. Γ΄ πρός Κολ. § 5, σελ. 149, στίχ. 3).

Πατέρα στὴν τρίτη ὁμιλία του στὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου, στὴν ὁποία ἐξηγεῖ γιατὶ ὁ Κύριος παρέσχε στοὺς Ἀποστόλους «πᾶσαν ἐξουσίαν» ὅτι:

«Τὴν ἴδια ἐξουσία ποὺ ἔχει ὁ Σωτήρας, δίνει στοὺς ἀποστόλους. Γιατὶ ὅπως ἕνας λαὸς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ δείξει ἐμπιστοσύνη σὲ κάποιον ἄρχοντα, ὅταν δὲν πάρει ἀπὸ τὸ βασιλιὰ τὴν ἐξουσία τῆς συγχωρήσεως, τοῦ θανάτου καὶ τῆς τιμωρίας, ἔτσι καὶ ὁ Σωτήρας ἔχοντας σκοπὸ νὰ κάνει τοὺς Ἀποστόλους ἄρχοντες τῆς οἰκουμένης, τοὺς δίνει τὴν ἐξουσία καὶ τῆς τιμωρίας καὶ τῆς συγχωρήσεως, δηλαδὴ τοὺς εἶπε· Σ' ὅποιους συγχωρήσετε τὶς ἁμαρτίες, τοὺς τὶς συγχωρεῖ καὶ ὁ Θεός· σ' ὅποιους δὲν τὶς συγχωρήσετε, θὰ μείνουν γιὰ πάντα ἀσυγχώρητες»[64].

Θὰ ἀναφερθῶ δι' ὀλίγων καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἱεραρχικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴ διαμορφώθηκε κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους καὶ ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν συμβολὴ τῶν Μεγάλων

64. *«Ἣν ἔχει ἐξουσίαν ὁ Σωτήρ, δίδωσι τοῖς Ἀποστόλοις. Ὥσπερ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἐστιν ἄρχοντα πιστευθῆναι ἔθνος, μὴ λαβόντα συγχωρήσεως καὶ θανάτου καὶ τιμωρίας ἐξουσίαν παρὰ βασιλέως· οὕτω καὶ ὁ Σωτὴρ μέλλων καθιστᾶν αὐτοὺς ἄρχοντας τῆς οἰκουμένης, δίδωσιν αὐτοῖς καὶ τιμωρίας ἐξουσίαν καὶ συγχωρήσεως, τό, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται»* (P.G. 52, 777. Ε.Π.Ε., τόμ. 36ος, Ὁμιλία Β΄ «Εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», § 4, σελ. 245, στίχ. 17).

Πατέρων τὸν Δ΄ αἰῶνα, γιὰ νὰ συμβάλει τοιουτοτρόπως στὴν διαφύλαξη τῆς ἑνότητας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀργανισμοῦ, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἔναντι, τόσο τῶν αἱρέσεων, οἱ ὁποῖες ἀπειλοῦσαν νὰ διασπάσουν τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν βλέψεων πρὸς ὑποταγὴ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας στὴν κοσμικὴ ἐξουσία τους.

Ἡ Ἐκκλησία ἔναντι τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ μετώπου, προέβαινε ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν στὴν ἀποκοπὴ τῶν αἱρετικῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, διαφυλάττουσα γνησία καὶ ἀνόθευτη τὴν θεία ἀλήθεια, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ προέβαλε πρὸς τὸν κοσμικὸ ἄρχοντα τὸ ἀξίωμα, ὅτι *«Θεῷ δεῖ πειθαρχεῖν μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»*[65].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, ὅτι Κεφαλὴ καὶ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Κύριος: *«Καὶ ὅλα ὑπέταξε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ αὐτόν, ποὺ τόσο πολὺ ὕψωσε, ἔδωκε στὴν Ἐκκλησία κεφαλὴ παραπάνω ἀπὸ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ᾽ αὐτή»*[66].

Ἡ Ἐκκλησία ὡς πνευματικὴ βασιλεία ἔχουσα ὑπερτάτη Ἀρχὴ τὴν Ἁγία Τριάδα συγκροτεῖται ἀπὸ Αὐτὴ σ᾽ ἕνα καὶ μοναδικὸ ἐπὶ γῆς ὀργανισμό, συνδεόμενο μὲ τὴν κοινὴ πίστη, τὴν συμμετοχὴ στὰ μυστήρια καὶ

65. Πράξεων ε΄ 29.

66. *«Καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ»* (πρὸς Ἐφεσίους α΄ 22).

τὴν ἄσκηση τῆς ἀγάπης. *«εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα»*[67].

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας συγκροτεῖται καὶ διασφαλίζεται ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἐκδηλώνεται δὲ ἐξωτερικῶς καὶ μὲ τὴν ἑνότητα στὴν διοίκηση καὶ διακυβέρνησή της. Ἡ ἑνότητα στὴν διοίκηση καθιερώθηκε ἀπὸ Αὐτὸν τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος παρήγγειλε στοὺς Ἀποστόλους τὴν διακυβέρνηση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὄχι χωριστῆς καὶ ἀνεξάρτητης ἀλλήλων κατὰ διαφόρους περιοχὲς καὶ ἐθνότητες, ἀλλὰ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συνεργασίᾳ, ὅπως χαρακτηριστικῶς τονίζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος·

«Γιατὶ οἱ ἀπόστολοι εἶναι ἄρχοντες ποὺ χειροτονήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό· ἄρχοντες ποὺ δὲν παίρνουν ἔθνη καὶ διάφορες πόλεις, ἀλλὰ ἔχουν ἀναλάβει ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ τὴν οἰκουμένη»[68].

Τὴν καθιερωθεῖσα ἀπὸ τὸν Κύριο, μορφὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακυβερνήσεως πραγματοποίησαν μὲν οἱ Ἀπόστολοι, κλήθηκαν δέ, ὅπως συνεχίσουν οἱ ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ εἰς διαδοχή τους κατασταθέντες Ἐπίσκοποι.

67. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 5.

68. *«Ἄρχοντες γάρ εἰσιν ὑπὸ Θεοῦ χειροτονηθέντες οἱ ἀπόστολοι· ἄρχοντες, οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις διαφόρους λαμβάνοντες, ἀλλὰ πάντες κοινῇ τὴν οἰκουμένην ἐμπιστευθέντες»* (P.G. 51, 93, Ε.Π.Ε., τόμ. 26ος, Ὁμιλία· «Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις» παράγρ. 4, σελ. 295, στίχ. 10).

Οἱ Ἐπίσκοποι διακρίνονται τῶν Ἀποστόλων κατὰ τό, ὅτι ἡ διοικητικὴ καὶ ποιμαντική τους ἁρμοδιότητα καὶ δικαιοδοσία περιορίζεται κυρίως σὲ ὡρισμένη περιοχή, τὴν ἐπισκοπή τους, ἀπὸ κοινοῦ ὅμως καὶ στὶς οἰκουμενικὲς συνόδους ἀποτελοῦν τὸ ἀνώτατο ὄργανο, μὲ τὸ ὁποῖο διακυβερνᾶται ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ ἑνότητα στὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας ἐμφανίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἑνότητα τῆς διοικήσεως τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἑνότητα στὴν διοίκηση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ ἱερὸ Σῶμα τῶν Ἐπισκόπων, δηλαδὴ τῆς Συνόδου.

Τοιουτοτρόπως, τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας προΐσταται ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος καὶ καλεῖται *«προεστώς»*, *«ἀρχιερεύς»*, *«κοινὸς πατὴρ καὶ διδάσκαλος»*. Πράγματι δὲ οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, ἀσκοῦν *«θείῳ δικαίῳ»* τὸ σύνολο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας καὶ εἶναι στὴν ἐπισκοπή τους οἱ φορεῖς τῆς ἀνώτατης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἐξαρτῶνται ὅλες οἱ λοιπὲς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς καὶ ἐξουσίες. Ἄλλο βεβαίως τὸ ζήτημα, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἀποτελεῖ ἀπόλυτο καὶ ἀνεξέλεγκτο **«ἄρχοντα»** τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία κλήθηκε νὰ διακονήσει.

Δ΄.
Σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἐνοριακῶν Στελεχῶν μὲ τὸν Ἐπίσκοπο.

Κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας δυνάμεθα νὰ ποῦμε ὅτι, ὅποιες εἶναι οἱ σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο, γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ γίνει λόγος πιὸ κάτω, οἱ αὐτὲς πρέπει νὰ εἶναι κατ᾽ ἀναλογίαν καὶ οἱ σχέσεις τῶν λοιπῶν λαϊκῶν συνεργατῶν τῆς Ἐνορίας πρὸς τοὺς Ποιμένες Πρεσβυτέρους. Οἱ σχέσεις αὐτὲς εἶναι σχέσεις **συνεργασίας**, **ἑνότητας**, **ὑποταγῆς**.

✤ α΄. Πνεῦμα **συνεργασίας** πρέπει, νὰ διέπει τὶς σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο. Ὅπως

ὁ Κύριος ὁμολόγησε ὅτι *«ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι»*[69], καὶ ὅτι ἐγὼ *«ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου»*[70] ἵνα *«τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον»*[71], τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Πρεσβύτεροι δίπλα στὸν Ἐπίσκοπο ἐργάζονται στὸ γεώργιο τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος μὲν ὡς Πατέρας Πνευματικὸς ὅλων τῶν ψυχῶν ποὺ τοῦ ἔχουν ἀνατεθεῖ (ἐμπιστευθεῖ), κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, μεριμνᾶ πνευματικῶς κηδόμενος αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ συντρέχουν καὶ βοηθοῦν αὐτὸν μετὰ πάσης προθυμίας καὶ πνεύματος θυσίας στὶς ἀνάγκες του. Συνέδριο Ἀποστόλων κλήθηκε ὁ σύλλογος τῶν Πρεσβυτέρων περὶ τὸν Ἐπίσκοπο, ποὺ ἐπέχει τὸν τόπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Καὶ καθὼς ἐκεῖνοι διδάχθηκαν καὶ στὰ ἔθνη στάλθηκαν ἀπὸ Αὐτόν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο ἀποστέλονται στὶς ἐκκλησιαστικὲς διακονίες πρὸς τὸν καταρτισμὸ τοῦ Σώματος τῶν ἁγίων.

Στὸ Βιβλίο τῶν Ἀποστολικῶν Διατάξεων διαβάζομε:

«Ὅπως λοιπὸν δὲν ἐπιτρεπόταν σὲ ἀπόγονο ἄλλης φυλῆς, ποὺ δὲν ἦταν λευίτης, νὰ προσφέρει κάτι ἢ νὰ πλησιάσει στὸ θυσιαστήριο χωρὶς τὸν ἱερέα, ἔτσι καὶ σεῖς χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο νὰ μὴ κάνετε τίποτα. Ἐὰν

69. Ἰωάννου ε΄ 17.
70. Πρβλ. Ἰωάν. ι΄ 38.
71. Ἰωάννου δ΄ 34.

κάποιος κάνει κάτι χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ Ἐπισκόπου, τὸ κάνει στὰ χαμένα· ἀφοῦ δὲν θὰ τοῦ ὑπολογισθεῖ ὡς ἔργο... Πρέπει λοιπὸν καὶ ἐσεῖς, ἀδελφοί, νὰ προσφέρετε τὶς θυσίες, δηλαδὴ τὶς πρόσφορές σας, στὸν Ἐπίσκοπο ὡς Ἀρχιερέα, ἢ οἱ ἴδιοι ἢ μέσῳ τῶν διακόνων. Καὶ ὄχι μόνο αὐτά, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀπαρχὲς καὶ τὶς δεκάτες καὶ τὶς προαιρετικὲς εἰσφορὲς νὰ τὶς πηγαίνετε σ' αὐτόν· γιατὶ αὐτὸς γνωρίζει καλὰ ἐκείνους ποὺ ὑποφέρουν καὶ δίνει στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του, γιὰ νὰ μὴν παίρνει κανεὶς πολλὲς φορὲς τὴν ἴδια ἡμέρα ἢ τὴν ἴδια ἑβδομάδα, ἐνῶ ὁ ἄλλος δὲν παίρνει τίποτε. Γιατὶ εἶναι σωστὸ νὰ βοηθοῦμε μᾶλλον ἐκείνους ποὺ ὑποφέρουν πραγματικά, παρὰ ἐκείνους ποὺ δείχνουν ὅτι ὑποφέρουν»[72].

72. «*Ὡς οὖν οὐκ ἦν ἐξὸν ἀλλογενῆ, μὴ ὄντα λευίτην, προσενέγκαι τι ἢ προσελθεῖν εἰς τὸ θυσιαστήριον ἄνευ τοῦ ἱερέως, οὕτως καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε, εἰ δέ τις ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου ποιεῖ τι, εἰς μάτην ποιεῖ αὐτό· οὐ γὰρ αὐτῷ εἰς ἔργον λογισθήσεται... προσήκει οὖν καὶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, τὰς θυσίας ὑμῶν ἤτοι προσφορᾶς τῷ ἐπισκόπῳ προσφέρειν ὡς ἀρχιερεῖ, ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν διακόνων. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῷ προσάγετε· αὐτὸς γὰρ σαφῶς γινώσκει τοὺς θλιβομένους καὶ ἑκάστῳ δίδωσι πρὸς τὸ ἁρμόζον, ὅπως μηδεὶς ἢ πλειστάκις τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἢ τῇ αὐτῇ ἑβδομάδι λαμβάνῃ, ἕτερος δὲ μηδὲ ὅλως· δίκαιον γάρ ἐστιν μᾶλλον τοῖς θλιβομένοις κατὰ ἀλήθειαν ἐπαρκεῖν, ἢ τοῖς νομιζομένοις θλίβεσθαι*» (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, κεφ. 27, σελ. 35, 36).

Μὲ τὸν σύνδεσμο τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι μεταξύ τους καὶ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου θὰ δυνηθοῦν νὰ πληρώσουν τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, τοῦ διατάξαντος *«ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»* καὶ *«ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις»*[73].

Ποῖο καὶ πόσο εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας καὶ ἀγάπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἴδωμεν τοὺς Ἀποστόλους.

Ἐκεῖνοι τὰ ἐγκατέλειψαν ὅλα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ φιλανθρώπου Δεσπότου καὶ Τὸν ἀκολούθησαν. Σταλέντες δὲ ἀπὸ Αὐτὸν στὴν οἰκουμένη καὶ τὰ πάντα ὑπομείναντες ἔφεραν καρπὸ πολύ, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τῶν χριστιανῶν.

✤ β. Ὄχι μόνο πνεῦμα συνεργασίας, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἀγάπης καὶ **ἑνότητας** πρέπει νά χαρακτηρίζει τὶς μεταξὺ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τοῦ Ἐπισκόπου σχέσεις. Θυμόμαστε τὸν Κυριακὸ λόγο *«ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»*[74]. Καὶ καθὼς οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἠδύναντο νὰ πράξουν κάτι, εἰμὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οὕτως καὶ οἱ Πρεσβύτεροι δὲν δύνανται νὰ ποιμαίνουν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, εἰ μὴ μόνον, ὅταν εἶναι ἑνωμένοι μὲ τὸν Ἐπίσκοπο σὰν σὲ ἕνα σῶμα. Ἡ ἑνότητα αὐτὴ

73. Ἰωάννου ιγ΄ 35
74. Ἰωάννου ιε΄ 5.

τῶν Πρεσβυτέρων μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου πρέπει νὰ διαφυλλάσσεται ὡς ἱερὴ παρακαταθήκη. Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁμολογητής, στὴν πρὸς Νοουάτο Ἐπίσκοπο ἐπιστολὴ ὑποστηρίζει, ὅτι τὸ κάθε μέλος τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ δείχνει ὑπομονὴ καὶ καρτερία ἀκόμη καὶ σὲ μαρτύρια γιὰ νὰ μὴ διαιρέσει τὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ δὲ τὸ μαρτύριο ἀποφαίνεται, ὅτι εἶναι ἀνώτερο καὶ ἀπὸ τὸ μαρτύριο αἵματος.

«Ἂς πάθη ὁ ἄνθρωπος ὁποιοδήποτε κακό, μόνο νὰ μὴ συντελέσει στὸ νὰ δημιουργηθεῖ σχῖσμα στὴν Ἐκκλησία. Πράγματι, εἶναι ἀνώτερο τὸ μαρτύριο ἐκεῖνο, πού ὑπομένει κάποιος, γιὰ νὰ μὴ συμβάλει στὸν χωρισμὸ καὶ διαίρεση τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὸ μαρτύριο, πού ὑπομένει κάποιος ἄλλος, γιὰ νὰ μὴ λατρεύσει τὰ εἴδωλα. Διότι τὸ μαρτύριο, ποὺ ὑφίσταται κανεὶς γιὰ νὰ μὴ λατρεύσει τὰ εἴδωλα, συντελεῖ στὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς, ἐνῶ τὸ μαρτύριο νὰ μὴ δημιουργηθεῖ σχῖσμα στὴν Ἐκκλησία, συντελεῖ στὴν ὠφέλεια καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας»[75].

Ἡ διαφύλαξη τῆς ἑνότητας αὐτῆς εἶναι ἀπαραίτητος,

75. *«Ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι γινομένης ἡ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ᾽ ἐμὲ δὲ καὶ μείζων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῖ»* (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 17ος, σελ. 207-208).

καθότι κανενὸς ἡ ἐξουσία στὴν Ἐκκλησία δὲν εἶναι πρωτογενὴς καὶ ἐφ᾽ ἅπαξ δοθεῖσα, ἀλλὰ δίνεται σὲ καθένα καὶ κατέχεται, ἐφ᾽ ὅσον αὐτὸς εὑρίσκεται συνέχεια σὲ κοινωνία πίστεως καὶ ἀγάπης μετὰ τοῦ δόσαντος, καθὼς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία πιστεύει καὶ κελεύει.

Γι᾽ αὐτὸ λέγει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος πρὸς Σμυρναίους·

«Δὲν ἐπιτρέπεται χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο οὔτε βάπτισμα οὔτε ἀγάπη νὰ τελεῖται. Ὅ,τι αὐτὸς ἐγκρίνει, αὐτὸ εἶναι καὶ στὸν Θεὸ εὐάρεστο κι ἔτσι θὰ εἶναι ἀσφαλὲς καὶ βέβαιο κάθε τι ποὺ κάνετε»[76].

Πολὺ δὲ περισσότερο οἱ δραστηριότητες τῶν λαϊκῶν συνεργατῶν.

Κατὰ ταῦτα τότε μόνον οἱ πάσης φύσεως ἁγιαστικὲς καὶ ποιμαντικὲς πράξεις τοῦ Πρεσβυτέρου ἔχουν ἐγκυρότητα καὶ γνησιότητα, ὅταν ἐπιτελοῦνται μὲ σύμφωνη γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου. Καὶ τοῦτο διότι *«οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ»*[77], καθιστάμενος πρὸς τοῦτο κατάλληλος *«διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου»*[78].

76. *«Οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου· οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται»* (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2ος, σελ. 281, Σμυρναίοις Ἰγν. VIII 2).

77. Πρὸς Ἑβραίους ε΄ 4.

78. Πράξεων η΄ 18.

✤ γ΄. Καὶ τὸ τρίτο ποὺ χαρακτηρίζει τὶς σχέσεις αὐτὲς καλεῖται **ὑποταγή**. Καθὼς τάξη συνέχει καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, κατὰ τὸν Θεολόγο Γρηγόριο, τοιουτοτρόπως ἡ εὐταξία πρέπει νὰ φυλάττεται ὡς συνεκτικὴ καὶ συστατική. Καὶ οἱ μὲν Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Κληρικοὶ ὅλοι νὰ ὑποτάσσονται στὸν δικό τους Ἐπίσκοπο, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι στὴν Σύνοδο τῶν Ἐπισκόπων τους. Οἱ δὲ πιστοὶ στοὺς Πνευματικοὺς Ποιμένες καὶ Πατέρες τους.

Αὐτὴ τὴν εὐταξία καὶ ὑποταγὴ κελεύουν καὶ διαφυλάττουν κανόνες Ἀποστολικοί, θείων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καθὼς καὶ Πατέρων.

Γιὰ τὴν παροῦσα ἀνάγκη προσάγεται ὁ ΛΑ΄ (31ος) τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων:

«Ἂν κάποιος πρεσβύτερος περιφρονήσει τὸν Ἐπίσκοπο στὸν ὁποῖο ὑπάγεται καὶ συναθροίσει χωριστὰ τοὺς πιστοὺς καὶ στήσει ἄλλο θυσιαστήριο, παρ᾽ ὅλο ποὺ δὲν ἔχει καμία κατηγορία ἐναντίον τοῦ Ἐπισκόπου ὡς πρὸς τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν δικαιοσύνη, νὰ καθαιρεῖται ὡς φίλαρχος· γιατὶ εἶναι τύραννος. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ὑπόλοιποι κληρικοὶ καὶ ὅσοι προσχωρήσουν σ᾽ αὐτόν· οἱ λαϊκοὶ πάλι νὰ ἀφορίζονται. Αὐτὰ ὅμως νὰ γίνουν, ἀφοῦ ὁ Ἐπίσκοπος τοὺς καλέσει στὴν τάξη ἤπια μετὰ ἀπὸ μία καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές»[79].

79. *«Εἴ τις Πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκό-*

Ὁ Κανόνας αὐτὸς εὑρίσκεται σὲ συμφωνία μὲ τὸν Ε΄ (5ο) τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ:

«Ἐὰν κάποιος πρεσβύτερος ἢ διάκονος περιφρόνησε τὸν Ἐπισκοπό του καὶ ἀποχωρίστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ συνάθροισε τοὺς πιστοὺς ἰδιαίτερα καὶ οἰκοδόμησε θυσιαστήριο καὶ ἐνῶ τὸν κάλεσε ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πειθαρχεῖ καὶ δὲν θέλει νὰ δεχθεῖ τὴν γνώμη του οὔτε νὰ τὸν ὑπακούει, ἂν καὶ τὸν καλεῖ καὶ μία καὶ δύο φορές, αὐτὸς νὰ καθαιρεῖται ὁλότελα καὶ νὰ μένει ἀθεράπευτος καὶ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ πάρει τὸ ἀξίωμά του. Κι ἂν ἐξακολουθεῖ νὰ προκαλεῖ ταραχὲς καὶ νὰ ἀναστατώνει τὴν Ἐκκλησία, νὰ διορθώνεται αὐτὸς ὡς καβγατζῆς ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντες»[80].

που, χωρὶς συναγάγει, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξει, μηδὲν κατεγνωκὼς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω ὡς φίλαρχος. Τύραννος γάρ ἐστιν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοί, καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν. Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν, καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παράκλησιν τοῦ ἐπισκόπου, γινέσθω» (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 39).

80. *«Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε, καί, τοῦ Ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου, ἀπειθείῃ, καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι μηδὲ ὑπακούειν, καὶ πρῶτον, καὶ δεύτερον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμήν. Εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφεσθαι»* (Ρ. Π., τόμ. 3ος, σελ. 136).

Ὁ ΙΗ΄ (18ος) τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς κελεύει:

«Τὸ ἔγκλημα τῆς συνωμοσίας ἢ τοῦ φατριασμοῦ εἶναι ἀπαγορευμένο μὲ κάθε τρόπο ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς νόμους καὶ πολὺ περισσότερο βέβαια ταιριάζει ν᾽ ἀπαγορεύουμε νὰ γίνεται αὐτὸ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Ἂν λοιπὸν κάποιοι κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ βρεθοῦν νὰ συνωμοτοῦν ἢ νὰ φατριάζονται ἢ νὰ ἐπιβουλεύονται Ἐπισκόπους ἢ συγκληρικούς τους, νὰ χάνουν παντελῶς τὸν βαθμό τους (νὰ καθαιροῦνται)[81].

Μὲ τὸν Κανόνα αὐτὸν συμφωνεῖ καὶ ὁ μεταγενέστερος ΛΔ΄ (34ος) τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς, ὁ ὁποῖος διατάσσει νὰ καθαιροῦνται οἱ Κληρικοὶ οἱ συνωμοτοῦντες καὶ φατριάζοντες κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου τους καὶ τῶν συγκληρικῶν τους.

«Ἐπειδὴ ὁ ἱερατικὸς κανόνας ὁρίζει μὲ σαφήνεια καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι δηλαδὴ τὸ ἔγκλημα τῆς συνωμοσίας ἢ τοῦ φατριασμοῦ εἶναι ἀπαγορευμένο μὲ κάθε τρόπο ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς νόμους καὶ πολὺ περισσότερο βέβαια ταιριάζει ν᾽ ἀπαγορεύουμε νὰ γίνεται αὐτὸ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐμεῖς θεωροῦμε ἀπα-

81. *«Τὸ τῆς συνωμοσίας, ἢ φατρίας ἔγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντῃ κεκώλυται, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει. Εἴ τινες τοίνυν Κληρικοί, ἢ Μονάζοντες εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες Ἐπισκόποις ἢ Συγκληρικοῖς, ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ»* (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 263).

ραίτητο νὰ τηρήσουμε τὸ ὅτι ἂν κάποιοι κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ βρεθοῦν ἢ νὰ συνωμοτοῦν ἢ νὰ φατριάζονται ἢ νὰ ἐπιβουλεύονται Ἐπισκόπους ἢ συγκληρικούς τους, νὰ χάνουν παντελῶς τὸν βαθμὸ τους»[82].

Ὁ δὲ ΛΑ (31ος) καὶ ΝΘ΄ (59ος) τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθαιροῦν τοὺς βαπτίζοντας ἢ λειτουργοῦντας σὲ εὐκτηρίους οἴκους, παρὰ γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου τους.

Ὁ ΞΒ΄ (62ος) τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ ὁ ΙΓ΄ (13ος) τῆς Πρωτοδευτέρας καθαιρεῖ τὸν Πρεσβύτερο καὶ Διάκονο ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος γιὰ κάποια ἐγκλήματα τοῦ Ἐπισκόπου του, ἤθελε χωρισθεῖ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ καὶ ἔπαυε νὰ ἀναφέρει τὸ ὄνομά του κατὰ τὸ σύνηθες στὶς ἱερὲς τελετές, πρὶν ἢ γίνει συνοδικὴ ἐξέταση περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἐπίσκοπος καθαιρεῖται, ἐὰν κατὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου τολμήσει κάτι τέτοιο κατὰ τὸν ΙΔ΄ (14ος) τῆς αὐτῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου:

82. «*Καὶ τοῦτο δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κανόνος σαφῶς διαγορεύοντος, ὡς τὸ τῆς συνωμοσίας, ἢ φατρίας ἔγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντῃ κεκώλυται, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει· καὶ ἡμεῖς παραφυλάττειν σπουδάζομεν, ὡς εἴ τινες τοίνυν κληρικοί, ἢ μοναχοὶ εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἤ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες ἐπισκόπων ἢ συγκληρικῶν, ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ*» (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 382).

«Ἐὰν κάποιος Ἐπίσκοπος χρησιμοποιώντας ὡς πρόφαση κάποια κατηγορία ἐναντίον τοῦ Μητροπολίτη του πρὶν ἀπὸ τὴν συνοδικὴ ἀπόφαση ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν «κοινωνία» μ᾽ αὐτὸν καὶ δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομά του στὴν θεία μυσταγωγία σύμφωνα μὲ τὴν συνήθεια, ἡ ἁγία Σύνοδος ὅρισε νὰ καθαιρεῖται αὐτός, ἐφόσον ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη του, δημιουργεῖ σχίσμα. Γιατὶ πρέπει ὁ καθένας νὰ γνωρίζει τὰ ὅριά του καὶ οὔτε ὁ πρεσβύτερος νὰ περιφρονεῖ τὸν Ἐπίσκοπό του οὔτε ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Μητροπολίτη του»[83].

Καὶ Μητροπολίτης ἐπίσης καθαιρεῖται, ἐὰν χωρίσει τὸν ἑαυτό του τῆς κοινωνίας τοῦ οἰκείου Πατριάρχου κατὰ τὸν ΙΕ΄ (15ος) τῆς αὐτῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου:

«Ὅσα ἀποφασίστηκαν γιὰ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ Ἐπισκόπους καὶ Μητροπολίτες ταιριάζουν πολὺ περισσότερο καὶ γιὰ Πατριάρχες. Ἑπομένως, ἂν κάποιος πρεσβύτερος ἢ Ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης τολμήσει

83. *«Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος κατὰ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστήσοι ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ· τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος καθῃρημένος εἶναι, εἰ μόνον ἀποστὰς τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, σχίσμα ποιήσοι· δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν, καὶ μήτε τὸν Πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μήτε τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου»* (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 692.).

ν᾽ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν «κοινωνία» μὲ τὸν Πατριάρχη του καὶ δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομά του στὴν θεία μυσταγωγία, ὅπως ἔχει ἀποφασισθεῖ καὶ καθορισθεῖ, ἀλλὰ δημιουργήσει σχίσμα πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου καὶ τὴν ὁλοκληρωτική του καταδίκη, ἡ ἁγία Σύνοδος ὅρισε αὐτὸς νὰ ἀποξενώνεται τελείως ἀπὸ κάθε ἱερατικὸ ἀξίωμα, ἀρκεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ ὅτι ἔκανε αὐτὴ τὴν παρανομία»[84].

Κατὰ δὲ τὸν ΣΤ΄ (6ος) τῆς ἐν Γάγγρᾳ:

«Ἂν κάποιος κάνει ἰδιαίτερες συνάξεις τῶν πιστῶν ἔξω ἀπὸ αὐτὲς τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιφρονώντας τὴν Ἐκκλησία θέλει νὰ κάνει ὅσα γίνονται στὴν Ἐκκλησία, χωρὶς νὰ συμπαρίσταται ὁ πρεσβύτερος μὲ ἄδεια τοῦ Ἐπισκόπου, νὰ ἀναθεματίζεται»[85].

καὶ Ι΄ (10ος) καὶ ΙΑ΄ (11ος) τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

---

84. *«Τὰ ὁρισθέντα περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν ἁρμόζει. Ὥστε εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης τολμήσοι ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὡρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως, σχίσμα ποιήσοι· τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας...»* (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 692-693).

85. *«Εἴ τις παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ Πρεσβύτερου, κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω»* (Ρ. Π., τόμ. 3ος, σελ. 404).

«Ἂν τυχὸν κάποιος πρεσβύτερος ποὺ κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπό του, ἐπειδὴ ἔδειξε ἔπαρση μὲ ἀλαζονικὴ καὶ περήφανη διάθεση, θεωρήσει ὅτι πρέπει νὰ προσφέρει τὰ ἅγια στὸν Θεὸ χωριστὰ ἢ διανοηθεῖ νὰ ἱδρύσει ἄλλο θυσιαστήριο ἐνάντια στὴν ἐκκλησιαστικὴ πίστη καὶ τάξη, αὐτὸς νὰ ἀναθεματίζεται»[86].

«Ἐὰν κάποιος πρεσβύτερος κατηγορηθεῖ γιὰ τὴν ζωή του, αὐτὸς πρέπει νὰ τὸ γνωστοποιήσει στοὺς γειτονικοὺς Ἐπισκόπους, γιὰ ν' ἀκούσουν αὐτοὶ προσεκτικὰ τὴν ὑπόθεση καὶ μέσῳ αὐτῶν νὰ συμφιλιωθεῖ ὁ πρεσβύτερος μὲ τὸν Ἐπίσκοπό του. Ἂν ὅμως δὲν κάνει αὐτό, ἀλλὰ κάνει αὐτὸ ποὺ εὐχῆς ἔργο θὰ ἦταν νὰ μὴ γίνει ἐξαιτίας ἐπάρσεως ἀπὸ ὑπεροψία, καὶ χωρίσει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν «κοινωνία» τοῦ Ἐπισκόπου του καὶ ἱερουργήσει χωριστὰ μαζὶ μὲ ἄλλους κάνοντας σχίσμα, αὐτὸς νὰ τιμωρηθεῖ μὲ ἀνάθεμα καὶ νὰ χάσει τὸν βαθμό του· πρέπει νὰ ἐξετάζεται μήπως δικαιολογημένα κατηγορεῖ τὸν Ἐπίσκοπό του»[87].

86. *«Ἐάν τις τυχὸν Πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καταγνωσθείς, φυσιότητί τινι καὶ ὑπερηφανείᾳ ἐπαρθείς, ἡγήσηται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθείη κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω»* (Ρ. Π., τόμ. 3ος, σελ. 318).

87. *«Ἐὰν τις Πρεσβύτερος ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιῶσιν Ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ καταλλαγῇ. Τοῦτο δὲ ἐὰν μὴ ποιήσῃ, ἀλλ' ὅπερ ἀπείη,*

Οἱ χωριζόμενοι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπό τους Πρεσβύτεροι, ὄχι μόνον καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται σὲ ἀνάθεμα.

Ὁ ΛΘ΄ (39ος) Ἀποστολικὸς Κανόνας λέγει ὅτι:

«Οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι νὰ μὴν ἐνεργοῦν τίποτε χωρὶς τὴν γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου· γιατὶ σ᾽ αὐτὸν ἔχει ἀνατεθεῖ ἡ εὐθύνη γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου καὶ ἀπ᾽ αὐτὸν θὰ ζητηθεῖ νὰ λογοδοτήσει γιὰ τὶς ψυχές τους»[88].

Ὁ Κανόνας διορίζει κατὰ τὴν ἑρμηνεία τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, *«ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου των, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐνεργήσουν κανένα ἱερατικὸν λειτούργημα, τόσον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀνήκουσι εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἔχουσι μὲν αὐτοὶ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας, τὴν δὲ ἐνέργειαν*

ὑπεροψίᾳ φυσιούμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετά τινων σχίσμα ποιῶν, ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήτω καὶ τὸν ἴδιον τόπον ἀπωλεσάτω, σκοπουμένου, μήποτε κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου μέμψιν ἔχῃ δικαίαν» (Ρ. Π., τόμ. 3ος, σελ. 320).

88. *«Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. Αὐτὸς γάρ ἐστι ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος»* (Ρ. Π., τόμ. 2ος, σελ. 54).

αὐτῶν νὰ ἐπιτελέσουν δὲν ἠμποροῦν χωρὶς τοῦ Ἀρχιερέως τὴν γνώμην. Ἐπειδή, λέγει, ὁ Ἐπίσκοπος κυρίως καὶ κατ' ἐξοχήν, ἐνεπιστεύθη τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ κατ' ἐξοχὴν αὐτὸς ὡς ποιμὴν ἔχει νὰ ζητηθῇ χρεωστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, λογαριασμὸν ἀκριβὸν διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου Του»[89].

Τοῦτο δὲ μόνο λέμε, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτὴ δόθηκε στοὺς Ἐπισκόπους ἐπειδὴ μεριμνοῦν γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία καὶ ὄχι γιὰ νὰ κατεξουσιάζουν τὸν κλῆρο, καθὼς οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν ἄρχοντες, ἀλλὰ γιὰ νὰ διακονήσουν τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα οἱ πάντες *«καταντήσωμεν εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»*[90] .

89. «Πηδάλιον», σελ. 44.
90. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 13.

Ἐπίλογος

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθυνόμενος στοὺς πιστοὺς τοὺς καλεῖ νὰ πείθωνται καὶ νὰ ὑπακούουν στοὺς πνευματικοὺς προϊσταμένους τους ποὺ ἔχουν ὡς κύριο καὶ ἀποκλειστικὸ μέλημα καὶ ἔργο τους τὴν πνευματικὴ οἰκοδομή τους *«ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς»*[91] καὶ *«καταντήσωμεν οἱ πάντες... εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»*[92].

«Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο»[93].

91. Πρὸς Γαλάτας δ΄ 19.
92. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 13.
93. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 13.

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr